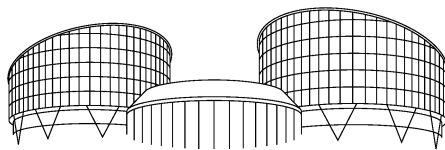

This document has been translated and revised with the financial assistance of the Council of Europe. The [European Institute of Romania](#) is solely responsible for this translation.

Acest document a fost tradus și revizuit cu asistența financiară a Consiliului Europei. [Institutul European din România](#) este singurul responsabil pentru această traducere.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA ÎNTÂI

CAUZA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

(cererea nr. 5797/17)

HOTĂRÂRE

Art. 8 • Obligații pozitive • Viață privată • Lipsa de diligență rezonabilă în ceea ce privește un solicitant de azil declarat minor neînsoțit, care nu a beneficiat de garanții procedurale minime în cadrul procedurii de evaluare a vârstei • Importanța procedurii de evaluare a vârstei în contextul migrației, inclusiv a garanțiilor procedurale, pentru garantarea drepturilor care decurg din calitatea de minor a unei persoane • Identificarea garanțiilor relevante care decurg din dreptul UE și dreptul internațional

Art. 3 (sub aspect material) • Tratamente inumane și degradante • Plasarea minorului într-un centru de primire pentru adulți, în condiții neadecvate, timp de peste patru luni, și supunerea acestuia unei proceduri de evaluare a vârstei care a încălcat art. 8

Art. 13 (+ art. 3 și art. 8) • Lipsa unor căi de atac efective

STRASBOURG

21 iulie 2022

DEFINITIVĂ

21/10/2022

Hotărârea a rămas definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Poate suferi modificări de formă.

În cauza Darboe și Camara împotriva Italiei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția întâi), reunită într-o cameră compusă din:

Marko Bošnjak, *președinte*,

Péter Paczolay,

Krzysztof Wojtyczek,

Alena Poláčková,

Raffaele Sabato,

Ioannis Ktistakis,

Davor Derenčinović, *judcători*,

și Renata Degener, *grefier de secție*,

având în vedere:

cererea (nr. 5797/17) îndreptată împotriva Republicii Italiene, prin care un resortisant gambian, domnul Ousainou Darboe, și un resortisant guineean, domnul Moussa Camara („reclamanții”), au sesizat Curtea la 18 ianuarie 2017, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”);

decizia de a comunica această cerere Guvernului italian („Guvernul”);

observațiile prezentate de guvernul pârât și cele prezentate ca răspuns de reclamanți;

observațiile prezentate de Centrul AIRE (Advice on Individual Rights in Europe), Consiliul Olandez pentru Refugiați (Dutch Council for Refugees) și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați (European Council on Refugees and Exiles, ECRE), care au prezentat observații comune, și de Apărătorul Drepturilor (Défenseur des droits) (art. 36 § 2 din Convenție și art. 44 § 3 din Regulamentul Curții), a căror cerere de a interveni a fost admisă de președintele secției;

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 28 iunie 2022,

pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

INTRODUCERE

1. Prezenta cauză privește sosirea în Italia a reclamanților, minori neînsoțiți solicitanți de azil, plasarea lor într-un centru de primire pentru migranți adulți și procedura ulterioară de evaluare a vârstei. Aceasta ridică probleme în temeiul art. 3, 8 și 13 din Convenție.

ÎN FAPT

2. Se presupune că reclamanții s-au născut în 1999. Domnul Ousainou Darboe locuiește în Padova. Nu se știe unde se află domnul Moussa Camara. Reclamanții au fost reprezentați în fața Curții de domnul M. Ferrero și doamna E. Chiaretto, avocați în Padova.

3. Guvernul italian („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, doamna E. Spatafora, și ulterior de domnul L. D’Ascia, succesorul său.

4. Faptele din prezenta cauză pot fi rezumate după cum urmează.

I. DOMNUL MOUSSA CAMARA

5. Potrivit domnului Moussa Camara, acesta a ajuns pe coasta Siciliei în 2016 și a fost transferat la un centru de primire pentru adulți din Cona (Veneția).

6. Printr-o scrisoare din 24 iunie 2021, reprezentanții săi au informat Curtea că au pierdut contactul cu clientul lor. Prin urmare, se propune scoaterea de pe rol a acestui capăt de cerere (a se vedea infra, pct. 95 și urm.).

7. În continuare, Curtea va face referire la domnul Ousainou Darboe drept „reclamantul”, cu excepția punctelor 95-98 de mai jos.

II. DOMNUL OUSAINOU DARBOE

A. Sosirea reclamantului în Italia și evaluarea vârstei sale

8. Reclamantul a ajuns pe coasta Siciliei la 29 iunie 2016, la bordul unei ambarcațiuni improvizate.

9. El a susținut că a declarat că era minor și, la scurt timp după sosirea lui, și-a exprimat verbal intenția de a solicita protecție internațională. Cu toate acestea, nu i-au fost furnizate informații cu privire la modalitatea de inițiere a procedurii relevante și, în cele din urmă, nu a fost depusă nicio cerere de protecție internațională în cazul său.

10. Reclamantul a fost cazat inițial într-un centru pentru minori străini neînsoțiți.

11. La 27 septembrie 2016, el a fost transferat la centrul de primire pentru adulți din Cona. I-a fost furnizat un card de sănătate, indicând data nașterii sale ca fiind 22 februarie 1999. Conform acestei date, reclamantul avea șaptesprezece ani la momentul respectiv.

12. La 27 octombrie 2016, la solicitarea prefecturii, un medic din cadrul autorității publice din domeniul sănătății locale a supus reclamantul unei examinări medicale pentru a stabili vârsta acestuia. În raportul medical corespunzător se afirma că vârsta osoasă, evaluată prin metoda Greulich și Pyle¹, pe baza unei radiografii a încheieturii mâinii stângi și a mâinii stângi, corespundea celei a unui bărbat de optsprezece ani.

13. Reclamantul a susținut că nu a fost obținut consimțământul său pentru a fi supus acestei examinări și că, la momentul respectiv, nu i s-a furnizat o copie a raportului medical relevant. În raportul respectiv nu a fost indicată nicio marjă de eroare și nu i-a fost comunicată nicio decizie administrativă sau hotărâre judecătorească referitoare la evaluarea vârstei sale.

14. Odată ajuns la Cona, reclamantul a fost asistat de avocați, care, în cele din urmă, au depus cererea acestuia în fața Curții.

B. Cererea formulată de reclamant în fața Tribunalului Ordinar din Veneția în vederea obținerii numirii unui tutore legal

15. La 16 ianuarie 2017, reprezentanții reclamantului au depus o cerere la Tribunalul Ordinar din Veneția pentru a obține numirea unui tutore legal. Aceștia au precizat că reclamantul s-a declarat minor neînsoțit la sosirea lui în Italia și a fost înregistrat ca minor de către autoritatea publică din domeniul sănătății locale, care i-a pus la dispoziție un card de sănătate.

16. Aceștia au explicat că reclamantul a solicitat protecție internațională încă de la sosirea lui și că a fost intervievat o dată în Cona de către o persoană a cărei funcție a rămas necunoscută, fără ca acesta să fi fost asistat de un interpret și să fi înțeles conținutul documentului întocmit cu această ocazie, care este posibil să fi fost transmis Prefecturii din Veneția. Reclamantul nu primise încă un permis de ședere temporară și nu fusese chemat de departamentul de poliție competent din Veneția pentru a-și depune cererea de protecție internațională. Nu i-a fost furnizată nicio informație cu privire la procedura de protecție internațională. Nu a fost

¹ „Greulich și Pyle” este o metodă de stabilire a markerilor osoși pentru încheietura mâinii și a mâinii. Conform raportului „Medical Age Assessment of Juvenile Migrants” (Evaluarea vârstei medicale a migranților minori) (JRC - Science for policy report, Comisia Europeană, 2018), markerii osoși aferenți mâinii și încheieturii mâinii „se stabilesc prin evaluarea formei și dimensiunii elementelor osoase, precum și a gradului de osificare a epifizei. Evaluarea se face fie prin compararea radiografiilor cu un atlas radiografic (în special atlasul lui Greulich și Pyle din 1959), fie la nivelul fiecărui os în parte, conform abordării Tanner-Whitehouse. Atlasul Greulich și Pyle cuprinde 31 de imagini cu bărbați și 27 de imagini cu femei. Fiecare imagine este considerată o etapă individuală. Pentru fiecare dintre aceste etape, distribuția corespunzătoare a vârstei a fost analizată în cadrul unei serii de studii. Alte tipuri importante de markeri ai vârstei sunt clavicula și cel de-al treilea molar. Există, de asemenea, metode bazate pe examinarea genunchilor.

intervievat pentru evaluarea posibilei sale vulnerabilități și a nevoilor sale specifice în calitate de minor.

17. Reprezentanții reclamantului au susținut că situația lui a încălcat articolul 19 alineatele 1, 4 și 5 din Decretul legislativ nr. 142 din 2015 (a se vedea infra, pct. 47), considerând că, în conformitate cu aceste dispoziții, minorii neînsoțiți trebuiau să fie cazați în centre guvernamentale de primire inițială pentru perioada strict necesară identificării lor, pentru eventuala evaluare a vârstei lor și pentru ca aceștia să primească toate informațiile relevante cu privire la drepturile lor, într-un mod adecvat vârstei lor, inclusiv dreptul de a solicita protecție internațională. În plus, în cursul șederii sale, reclamantul ar fi trebuit să fie interviuat în vederea evaluării situației sale personale. Minorii nu ar trebui, în niciun caz, să fie găzduiți în structuri dedicate adulților. În plus, autoritățile polițienești ar fi trebuit să informeze imediat Tribunalul pentru minori și parchetul de pe lângă acesta cu privire la faptul că reclamantul se afla acolo, astfel încât să poată fi inițiată procedura relevantă de numire a tutorelui. Niciuna dintre aceste garanții nu a fost aplicată în cazul său.

18. În ceea ce privește cererea de protecție internațională a reclamantului, reprezentanții au făcut referire la garanțiile prevăzute la articolul 19 din Decretul legislativ nr. 25 din 2008 (a se vedea infra, pct. 45), în special în ceea ce privește obligația de a-i acorda minorului asistența necesară pentru formularea cererii de protecție internațională, numirea unui tutore legal, posibilitatea supunerii minorului în cauză unui examen medical neinvaziv de evaluare a vârstei, cu consimțământul acestuia, precum și informațiile referitoare la tipul de examen și la consecințele acestuia. Reprezentanții au făcut referire și la măsurile prevăzute în Decretul Președintelui Consiliului de Miniștri nr. 234 din 2016 (a se vedea infra, pct. 55), în contextul procedurilor de evaluare a vârstei, și au reiterat faptul că reclamantul nu a beneficiat de garanțiile sus-menționate.

19. În cele din urmă, reprezentanții au solicitat ca reclamantului să i se acorde toate drepturile menționate anterior în calitate de solicitant de azil minor neînsoțit.

20. La 19 ianuarie 2017, instanța de tutelă a adnotat prima pagină a cererii cu cuvintele „A se trimite la sediul poliției din Veneția pentru efectuarea verificărilor necesare”.

21. În observațiile sale, Guvernul nu a furnizat nicio informație în ceea ce privește modul de soluționare a acestei cereri. Reprezentanții reclamantului au precizat că nici lor nu li s-a mai adresat o altă comunicare.

C. Condițiile de trai ale reclamantului în centrul din Cona

1. Condițiile de trai descrise de reclamant

22. Reclamantul s-a plâns de situația supraaglomerării din centrul de primire din Cona, care era destinat să găzduiască exclusiv adulți. Deși avea o capacitate de 542 de persoane, centrul găzduia aproximativ 1 400 de persoane la momentul șederii sale. Dormitorul de 360 mp găzduia 250 de adulți, care dormeau în paturi supraetajate.

23. Băile nu dispuneau de un sistem adecvat de încălzire și de alimentare cu apă caldă. Numărul băilor și băncilor din cantină era insuficient, erau puține activități educaționale și recreative, iar personalul era alcătuit doar din douăzeci și cinci de membri. În plus, în centru circulau cuțite, alcool și stupefiante. În timpul șederii sale, au avut loc episoade de violență și prostituție.

24. De asemenea, reclamantul s-a plâns de lipsa unei asistențe medicale adecvate, inclusiv de lipsa asistenței psihologice, precum și de lipsa accesului la asistență și informații juridice.

2. Probele prezentate de reclamant

25. Reclamantul a prezentat o serie de fotografii cu dormitoare supraaglomerate, printre altele.

26. El a prezentat, de asemenea, o întrebare parlamentară adresată de un parlamentar la 6 decembrie 2016, în urma unei vizite efectuate de acesta la centrul din Cona, la 16 noiembrie 2016. Documentul relevant indica faptul că centrul adăpostea 1 256 de persoane, care locuiau în șapte corturi mari, supraaglomerate, cu dimensiuni cuprinse între 340 și 1500 mp.

27. În raport se afirma că respectivul centru nu dispunea de personal suficient și că asistența medicală oferită de practicienii locali, care au fost nevoiți să îngrijească un număr mare de pacienți, era inadecvată. De asemenea, s-a subliniat că unele persoane locuiau în centru de peste un an.

28. În plus, reclamantul a prezentat un raport al unei organizații neguvernamentale, *Associazione Giuristi Democratici*. În raport se arăta că, la momentul vizitei sale din 4 ianuarie 2017, centrul găzduia 1 400 de persoane.

29. Potrivit acestui raport, migranții erau înghesuți în clădiri mici din cărămidă și în corturi mari, fără încălzire adecvată. Paturile supraetajate erau plasate atât de aproape unele de altele, încât nu era suficient spațiu pentru a trece printre ele. Numărul de mese și scaune din cantină era insuficient în comparație cu numărul de persoane care serveau masa. În centrul respectiv, în timpul zilei era prezent doar un medic, în timp ce, pe timp de noapte și în perioada sărbătorilor, era prezentă doar o asistentă medicală.

D. Transferul reclamantului într-un centru pentru migranți minori

30. La 21 ianuarie 2017, reclamantul a depus la Curte o cerere în temeiul art. 39, prin care a solicitat să fie transferat într-un centru în care puteau fi asigurate condițiile de primire necesare acestuia în calitate de minor neînsoțit.

31. Ca răspuns la solicitarea de informații formulată de Curte la 26 ianuarie 2017, Guvernul a declarat că reclamantul fusese supus unei radiografii a mâinii și a încheieturii mâinii, în lumina căreia s-a stabilit că acesta era adult. Prin urmare, acesta încă se afla în Cona.

32. La 14 februarie 2017, Curtea a decis să aplice art. 39 și să indice Guvernului să îl transfere pe reclamant într-un centru în care puteau fi asigurate condițiile de primire necesare acestuia în calitate de minor neînsoțit.

33. Reprezentanții reclamantului au transmis unui alt medic rezultatele radiografiei la care a fost supus reclamantul la 27 octombrie 2016. În declarația emisă de medicul în cauză la 13 februarie 2017, el a exprimat opinia potrivit căreia doar metoda Greulich și Pyle nu era suficientă pentru a determina cu certitudine vârsta unei persoane și că aceasta avea caracter orientativ și era supusă variabilității biologice. Gradul de maturitate biologică, în special în perioada pubertății, prezenta o mare variabilitate statistică. Declarația a concluzionat că, în urma aplicării metodei TW3², s-a constatat că data nașterii reclamantului era compatibilă cu cea declarată inițial de acesta, și anume 22 februarie 1999.

34. La 18 februarie 2017, reclamantul a fost transferat în centrul pentru minori „Villa Sarina-Aria” din Vedrana di Budrio (provincia Bologna). Șederea sa în centrul de primire Cona a durat mai mult de patru luni.

35. La 2 martie 2017, un reprezentant al FAMI (*Fondo Asilo, Migrazione e Integrazione 2014-2020* – Fondul pentru azil, migrație și integrare 2014-2020), proiect organizat de Ministerul de Interne și cofinanțat de Uniunea Europeană, s-a întâlnit cu reclamantul și a

² Potrivit raportului, TW3 se referă la Tanner-Whitehouse, o metodă de evaluare a vârstei, publicată în 2001 și considerată a fi mai avansată și mai fiabilă în comparație cu metoda Greulich și Pyle.

întocmit un raport în care a prezentat în detaliu situația sa personală și familială din țara de origine a acestuia și diferitele etape ale călătoriei sale în Europa.

36. La 9 martie 2017, un reprezentant al FAMI s-a întâlnit din nou cu reclamantul, care a fost asistat de un interpret.

37. Reclamantul a fost invitat să răspundă la anumite întrebări referitoare la perioada șederii sale în centrul din Cona. I-a fost citită situația de fapt din cauza prezentată Curții și a confirmat circumstanțele și informațiile descrise în aceasta, inclusiv în ceea ce privește procedura de identificare a acestuia și condițiile de trai din centrul din Cona. El a raportat în special dificultățile cu care s-a confruntat fiind nevoit să trăiască într-un centru supraaglomerat, în care erau găzduiți migranți adulți și minori, fără să-i fie furnizate informații și fără să fie asigurată și verificată respectarea unor regulile minime de conviețuire civilizată.

38. Potrivit rapoartelor relevante, reclamantul a subliniat că a avut posibilitatea de a fi intervievat o singură dată, la sosirea sa. Cu această ocazie, i-au fost adresate puține întrebări cu privire la planurile sale de migrație și nu i-a fost furnizată nicio informație cu privire la locul în care ajunsese, la drepturile sale în calitate de minor migrant și la posibilitatea sa de a obține protecție internațională. În ceea ce privește evaluarea vârstei sale, reclamantul a afirmat că a declarat că este minor imediat după sosire, în cadrul interviului sus-menționat. Cu toate acestea, interlocutorul său și-a exprimat în mod clar îndoielile cu privire la credibilitatea informațiilor furnizate și l-a informat că va trebui să se supună unui examen medical în scopul verificării veridicității declarațiilor sale.

39. În cadrul acestei a doua întâlniri cu un reprezentant al FAMI, reclamantul a declarat o altă dată a nașterii sale, și anume 22 mai 1999, și a furnizat o fotografie a ceea ce considera că era certificatul său de naștere, a cărui copie a fost anexată la dosar.

40. Rapoartele au indicat, de asemenea, că lipsa informațiilor furnizate reclamantului, lipsa oricărei asistențe calificate, precum și atitudinea suspicioasă și tendențioasă față de acesta au reprezentat în mod cert o sursă de suferință și de dezorientare.

41. La 7 noiembrie 2018, măsura indicată în temeiul art. 39 din Regulamentul Curții a fost ridicată.

CADRUL JURIDIC ȘI PRACTICA RELEVANTE

I. DREPTUL INTERN

A. Considerente preliminare

42. La momentul faptelor din speță, cadrul legislativ italian relevant consta doar în textul inițial al Decretului legislativ nr. 25 din 20 ianuarie 2008 (a se vedea infra, pct. 45) și al Decretului legislativ nr. 142 din 18 august 2015 (a se vedea infra, pct. 47).

43. Ulterior, prin Legea nr. 47 din 7 aprilie 2017, care a intrat în vigoare la 6 mai 2017 (a se vedea infra, pct. 48), la Decretul legislativ nr. 142 din 18 august 2015 au fost adăugate noi părți care conțineau dispoziții importante referitoare la tratamentul aplicat minorilor neînsoțiți. Aceste părți noi sunt menționate în notele de subsol referitoare la articolele în cauză (a se vedea infra, pct. 47).

44. De asemenea, cadrul legislativ includea Decretul legislativ nr. 24 din 4 martie 2014 (a se vedea infra, pct. 46), care aborda numai chestiuni legate de traficul de persoane și care a devenit aplicabil la 6 ianuarie 2017, după intrarea în vigoare a Decretului Președintelui Consiliului de Miniștri nr. 234 din 10 noiembrie 2016 (a se vedea infra, pct. 55).

B. Cadrul legislativ

1. *Decretul legislativ nr. 25 din 20 ianuarie 2008 de „punere în aplicare a Directivei 2005/85/CE privind standardele minime cu privire la procedurile din statele membre de acordare și retragere a statutului de refugiat”*

45. Dispozițiile relevante ale acestui decret legislativ se citesc astfel:

Articolul 19 – Garanții pentru minorii neînsoțiți

„1. Minorilor neînsoțiți care și-au exprimat intenția de a solicita protecție internațională li se acordă asistența necesară pentru a depune o astfel de cerere. Acestora li se acordă asistența unui tutore legal în toate etapele examinării cererii, în conformitate cu articolul 26 alineatul 5.

2. În cazul în care există îndoieli cu privire la vârsta minorului, acesta poate fi supus [...], cu consimțământul său sau al reprezentantului său, unor examene medicale neinvazive. În cazul în care examenele respective nu permit stabilirea vârstei exacte, se aplică dispozițiile prezentului articol.

3. Persoana în cauză este informată cu privire la posibilitatea determinării vârstei sale printr-un examen medical, metoda de examinare și consecințele rezultatului examenului medical pentru examinarea cererii sale de azil. Refuzul acesteia de a se supune examenului medical nu constituie un motiv pentru a respinge cererea sa de azil sau pentru a nu adopta o decizie cu privire la cerere.

4. Minorul participă la un interviu personal [cu privire la cererea de azil] [...] și este informat în mod corespunzător cu privire la importanța și posibilele consecințe ale interviului personal [...]

Articolul 26 – Soluționarea cererilor de protecție internațională

[...]

5. În cazul în care cererea este formulată de un minor neînsoțit, autoritatea care o primește suspendă procedura și informează imediat Tribunalul pentru minori și judecătorul de tutelă în vederea deschiderii procedurii de instituire a tutelei și a numirii unui tutore legal [...] Tribunalul numește un tutore legal în termen de 48 de ore [...]. Tutorele legal [...] contactează imediat minorul pentru a-l informa cu privire la numirea sa [...] și poliția [*Questura*] pentru a confirma și monitoriza cererea [de protecție internațională]. [...]

2. *Decretul legislativ nr. 24 din 4 martie 2014 de „punere în aplicare a Directivei 2011/36/UE privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia”*

46. Dispozițiile relevante ale acestuia au următorul cuprins:

Articolul 4 – Minorii neînsoțiți care sunt victime ale traficului de persoane

„1. Minorii neînsoțiți care sunt victime ale traficului de persoane sunt informați în mod corespunzător cu privire la drepturile lor, inclusiv cu privire la eventualul acces la procedura de protecție internațională.

2. Printr-un decret [al Președintelui Consiliului de Miniștri] [...], care urmează să fie adoptat în termen de șase luni de la intrarea în vigoare a prezentului decret, se stabilesc mecanismele prin care, în cazul în care există îndoieli întemeiate cu privire la minoritatea victimei, iar vârsta acesteia nu poate fi evaluată pe baza unor acte de identitate, în conformitate cu interesul superior al copilului, se procedează la evaluarea vârstei de către un personal specializat, printr-o procedură multidisciplinară și în conformitate cu proceduri adecvate, care țin seama de particularitățile originii etnice și culturale a minorului, precum și, după caz, de particularitățile aferente identificării minorilor prin implicarea autorităților diplomatice.

În așteptarea rezultatului procedurilor de evaluare a vârstei și de identificare, o victimă a traficului de persoane este considerată minoră pentru a avea acces imediat la asistență și protecție. În același scop, minoritatea este prezumată, de asemenea, în cazul în care procedura multidisciplinară nu permite stabilirea cu certitudine a vârstei persoanei în cauză.”

3. *Decretul legislativ nr. 142 din 18 august 2015*

47. Acest decret a pus în aplicare Directivele 2013/32 și 2013/33 (a se vedea infra, pct. 76 și 77). Dispozițiile sale relevante se citesc astfel:

Articolul 15 – Identificarea centrului de primire

„1. Prefectura pune la dispoziția solicitantului un loc în centrul care a fost identificat [...]

6. Refuzul de a plasa o persoană într-un centru de primire poate fi contestat în fața instanțelor administrative.

Articolul 18 – Dispoziții privind minorii³

1. În punerea în aplicare a măsurilor de primire prevăzute de prezentul decret, principiul interesului superior al copilului are o importanță primordială în vederea asigurării unor condiții de trai adecvate, compatibile cu vârsta minorității, în ceea ce privește protecția, bunăstarea și dezvoltarea minorilor (inclusiv dezvoltarea lor socială) [...]

2. Pentru a evalua interesul superior al copilului, este necesar ca minorul să fie ascultat, ținându-se cont de vârsta sa, de gradul său de maturitate și de dezvoltare personală, cu scopul de cunoaște experiența sa anterioară și de a evalua riscul ca acesta să fie victima traficului de persoane, precum și pentru a evalua posibilitatea reîntregirii familiei [...]

2-bis. Sprijinul emoțional și psihologic al minorilor străini neînsoțiți se asigură în toate [...] etapele procedurii, prin prezența unor persoane adecvate, indicate de minor, precum și a unor grupuri, fundații, asociații și organizații neguvernamentale cu experiență dovedită în domeniul asistenței acordate copiilor străini [...]

2-ter. Un minor străin neînsoțit are dreptul de a participa, prin intermediul reprezentantului său, la toate procedurile administrative și judiciare care îl privesc și de a fi audiat pe fond. În acest scop, se asigură prezența unui mediator cultural.

Articolul 19 – Cazarea minorilor neînsoțiți⁴

1. [...] Minorii neînsoțiți sunt cazați în centre guvernamentale de primire inițială [...] pentru perioada (care nu ar trebui să depășească treizeci de zile) strict necesară pentru identificarea lor (procedură care nu ar trebui să depășească zece zile), pentru eventuala evaluare a vârstei lor și pentru ca aceștia să primească toate informațiile relevante cu privire la drepturile lor, într-un mod adecvat vârstei lor, inclusiv dreptul de a solicita protecție internațională [...] În perioada șederii lor în centrul de primire, se desfășoară un interviu cu un psiholog specializat în psihologia dezvoltării, în prezența unui mediator cultural, dacă este necesar, pentru a evalua situația personală a minorului, motivele și circumstanțele plecării sale din țara de origine și ale călătoriei sale, precum și așteptările sale personale [...]

1-bis. În niciun caz, un minor străin neînsoțit nu va fi supus măsurii îndepărtării la frontieră [*respingimento alla frontiera*].

2. Minorii neînsoțiți sunt primiți în cadrul sistemului de protecție a solicitanților de azil, a refugiaților și a migranților minori neînsoțiți.

2-bis. La alegerea locului de primire a minorului, dintre cele disponibile, se ține seama de nevoile și caracteristicile specifice ale acestuia, care au reieșit din interviul la care se face referire la alineatul 1 [...]

³ Alineatele 2-bis și 2-ter au fost adăugate prin Legea nr. 47 din 2017, care a intrat în vigoare la 6 mai 2017.

⁴ Articolul 19 a suferit mai multe modificări de la adoptarea sa, inclusiv următoarele:

- Alineatul 3-bis, adăugat prin Decretul-lege nr. 113 din 2016.

- Alineatele 1-bis, 2-bis, 7-bis, 7-ter și 7-quater, adăugate prin Legea nr. 47 din 2017.

Aceeași lege: a redus de la „șaiszeci” la „treizeci” durata maximă de ședere în centrele de primire indicate la alineatul 1 și a adăugat durata maximă a procedurii de identificare indicate la același alineat; a modificat alineatul 5, impunând poliției obligația de a informa mai degrabă Tribunalul pentru minori (și parchetul de pe lângă acest tribunal), care a devenit competent să deschidă procedura de instituire a tutelei, decât instanța de tutelă și alte entități (inclusiv Tribunalul pentru minori și parchetul de pe lângă acest tribunal), astfel cum s-a prevăzut anterior. Modificări introduse prin Legea nr. 47 din 2017, care a intrat în vigoare la 6 mai 2017.

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

Structurile în care sunt cazați minorii neînsoțiți trebuie să respecte standardele minime de calitate ale serviciilor și asistenței oferite în general în cadrul centrelor de asistență pentru minori și să fie autorizate în conformitate cu reglementările naționale și regionale relevante [...]

3. În cazul în care centrele de primire sunt temporar indisponibile, asistența este acordată de autoritatea publică a localității în care se află minorul.

3-bis. În cazul unor sosiri în masă de minori neînsoțiți și al imposibilității de a asigura primirea acestora, astfel cum se prevede mai sus, minorii sunt cazați, la solicitarea prefectului, în centre de primire temporare dedicate exclusiv minorilor neînsoțiți, fiecare cu o capacitate de până la cincizeci de persoane [și] [...] pentru timpul strict necesar pentru transferarea lor în structuri obișnuite [...]

4. Minorii nu vor fi găzduiți în structuri dedicate adulților.

5. Autoritățile polițienești informează imediat Tribunalul pentru minori și parchetul de pe lângă acesta cu privire la prezența unui minor neînsoțit, în vederea deschiderii procedurii relevante de instituire a tutelei [...]

6. Tutorele legal trebuie să dispună de competențele necesare pentru a-și exercita funcțiile și își îndeplinește atribuțiile în conformitate cu principiul interesului superior al copilului [...]

7-bis. În termen de cinci zile de la interviul menționat la articolul 19-bis alineatul 1, în cazul în care nu există niciun risc pentru minorul străin neînsoțit sau pentru membrii familiei acestuia, după obținerea consimțământului minorului și exclusiv în interesul său, persoana care exercită autoritatea părintească, chiar și temporar, poate trimite un raport instituției competente, care începe imediat investigațiile [cu privire la familia minorului].

7-ter. Rezultatele investigațiilor sus-menționate sunt comunicate Ministerului de Interne, care informează de îndată minorul, persoana care exercită autoritatea părintească și persoanele care au realizat interviul sus-menționat.

7-quater. În cazul în care sunt identificați membri ai familiei minorului străin neînsoțit care pot să aibă grijă de el, această soluție este preferabilă plasării sale într-un centru (*comunità*) [...]

Articolul 19-bis – Identificarea minorilor străini neînsoțiți⁵

1. De îndată ce un minor străin neînsoțit a contactat poliția, serviciile sociale sau alți reprezentanți ai autorităților locale sau ai autorității judiciare (sau autoritățile respective au fost informate cu privire la prezența sa), personalul calificat al centrului de primire inițială realizează [...] un interviu cu minorul în cauză pentru a evalua istoricul său personal și familial, precum și orice alte elemente utile pentru protecția sa, în conformitate cu procedura stabilită prin decretul prim-ministrului care urmează să fie adoptat în termen de 120 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei dispoziții⁶. În timpul interviului, este prezent un mediator cultural.

2. În cazul în care există îndoieli întemeiate cu privire la vârsta declarată de minor, se aplică alineatul 3 și următoarele. În orice caz, în așteptarea rezultatelor procedurii de identificare, minorul este găzduit într-un centru special de primire inițială pentru minori; în cazul în care sunt îndeplinite condițiile, se aplică dispozițiile articolului 4 din Decretul legislativ nr. 24 din 4 martie 2014.

3. Identitatea unui minor străin neînsoțit este verificată de către o autoritate responsabilă cu siguranța publică, cu ajutorul unui mediator cultural, în prezența tutorelui său legal ori a tutorelui său legal provizoriu, în cazul în care acesta a fost deja numit, numai după ce minorului i s-a acordat asistență umanitară imediată. În cazul în care persistă îndoielile cu privire la vârsta persoanei în cauză, aceasta din urmă este verificată în primul rând pe baza unui act de identitate, cu asistența autorităților diplomatice și consulare, după caz [...]

4. În cazul în care încă mai există îndoieli întemeiate cu privire la vârsta minorului neînsoțit, un procuror de la parchetul de pe lângă Tribunalul pentru minori poate dispune efectuarea unei evaluări socio-medicale în vederea determinării vârstei minorului.

5. Străinul este informat, cu ajutorul unui mediator cultural, într-o limbă pe care o înțelege și într-un limbaj adaptat gradului său de maturitate și de alfabetizare, cu privire la faptul că vârsta sa poate fi determinată prin evaluări socio-medicale, la tipul de examinări care trebuie efectuate și la posibilele consecințe ale rezultatelor acestora, precum și la cele care decurg din refuzul de a se supune unor astfel de examinări. Aceste informații

⁵ Articolul adăugat de Legea nr. 47 din 2017, care a intrat în vigoare la 6 mai 2017.

⁶ Decretul Președintelui Consiliului de Miniștri nr. 234 din 10 noiembrie 2016, infra, pct. 55.

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

sunt furnizate, de asemenea, tutorelui legal al presupusului minor, chiar dacă acesta exercită doar temporar astfel de atribuții.

6. Evaluarea vârstei sociale și medicale se efectuează într-un mediu adecvat și printr-o abordare multidisciplinară, de către profesioniști formați în mod corespunzător și, după caz, în prezența unui mediator cultural, prin folosirea unei metode cât mai puțin invazive și respectând în mod corespunzător presupusa vârstă, sexul și integritatea fizică și psihică ale persoanei în cauză. Nu vor fi realizate evaluări socio-medicale care ar putea compromite integritatea fizică și psihică a persoanei.

7. Rezultatul evaluării socio-medicale este comunicat străinului într-o manieră adecvată vârstei, maturității și gradului de alfabetizare ale acestuia, într-o limbă pe care acesta o poate înțelege. [De asemenea, acesta este comunicat] persoanei care exercită autoritatea părintească și autorității judiciare care a dispus evaluarea vârstei. Marja de eroare trebuie să fie indicată întotdeauna în raportul final.

8. Atunci când, chiar și după evaluarea socio-medicală, mai există îndoieli cu privire la minoritatea persoanei în cauză, aceasta este prezumată.

9. Certificatul de evaluare a vârstei [eliberat de Tribunalul pentru minori, în temeiul Decretului legislativ nr. 220 din 22 decembrie 2017] este notificat străinului și, în același timp, tutorelui său legal, în cazul în care a fost numit unul, și poate fi contestat în apel, în conformitate cu articolul 739 și următoarele din Codul de procedură civilă. În cazul declarării unui apel, judecătorul soluționează apelul în termen de zece zile [...]"

4. *Legea nr. 47 din 7 aprilie 2017 – Dispoziții privind protecția minorilor neînsoțiți*

48. Această lege urmărește să asigure minorilor străini neînsoțiți toate drepturile în materie de protecție acordate minorilor care au cetățenie italiană sau cetățenia Uniunii Europene, ținând seama în special de vulnerabilitatea lor crescută (articolul 1).

49. Diferitele etape ale procedurii de evaluare a vârstei au fost rezumate în noul articol 19-bis și în noile alineate ale articolelor 18 și 19 din Decretul legislativ nr. 142 din 2015.

50. Alte măsuri de protecție privesc, printre altele, următoarele aspecte: până la numirea unui tutore, persoana responsabilă de centrul de primire are dreptul de a acționa în numele minorului pentru a solicita un permis de ședere sau protecție internațională (articolul 6); plasamentul minorilor neînsoțiți în familii (este de preferat plasamentului lor în centre de primire) (articolul 7); garanții procedurale privind repatrierea minorilor neînsoțiți (articolul 8); nevoia de a întocmi un „dosar social” cu privire la situația minorilor neînsoțiți, care urmează să fie trimis serviciilor sociale, și de a identifica o soluție pe termen lung în interesul superior al acestora (articolul 9); acordarea unui permis de ședere (articolul 10); întocmirea unei liste cu tutori voluntari care au o pregătire corespunzătoare (articolul 11); și informarea minorilor străini neînsoțiți cu privire la dreptul lor la asistență juridică (articolul 16).

51. Primul alineat al acestui din urmă articol a adăugat alineatul 4-quater la articolul 76 din Decretul Președintelui Republicii nr. 115 din 30 mai 2002 (privind dispozițiile legislative și normative referitoare la cheltuielile de judecată). Noul alineat are următorul cuprins:

„Minorii străini neînsoțiți implicați în orice fel de procedură judiciară au dreptul să fie informați cu privire la posibilitatea de a numi un avocat ales de ei, inclusiv prin intermediul tutorelui desemnat sau al persoanei care exercită autoritatea părintească [...], și de a utiliza, în temeiul legislației aplicabile, asistența judiciară gratuită publică în orice stadiu și etapă ale procedurii [...]"

C. Măsuri administrative

1. *Circulara Ministrului de Interne din 9 iulie 2007 (Identificarea migranților minori)*

52. Părțile relevante ale acestei circulare au următorul cuprins:

„[Legislația aplicabilă în vigoare interzice] expulzarea anumitor categorii de persoane, inclusiv a migranților minori [...]"

Nevoia de a evalua în mod corespunzător vârsta migranților pare să aibă o importanță deosebită, având în vedere că, în cazul în care un minor este identificat în mod eronat ca fiind adult, ar putea fi adoptate în mod

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

eronat măsuri grave care încalcă drepturile sale, cum ar fi expulzarea, îndepărtarea sau plasarea într-un centru de luare în custodie publică sau într-un centru de identificare.

Prin urmare, în cazul în care există îndoieli cu privire la posibila minoritate a unei persoane, este necesar să se efectueze toate examenle de evaluare a vârstei prevăzute în legislația actuală în materie, cu prioritate în unități medicale publice care dispun de secții de pediatrie.

Cu toate acestea, întrucât astfel de evaluări nu furnizează, de regulă, informații exacte și pot să indice doar o grupă de vârstă [...], este posibil ca marja de eroare să includă atât vârsta minorității, cât și vârsta majoratului.

În această privință, [reiterăm faptul] [...] că evaluarea vârstei se efectuează în mod științific și în condiții de siguranță, cu respectarea vârstei, a sexului, a integrității fizice și a demnității minorului în cauză, și că trebuie să se acorde întotdeauna beneficiul prezumției de nevinovăție [...].

Principiul prezumției de minoritate [recunoscut în cadrul proceselor penale îndreptate împotriva minorilor] [...] se aplică, de asemenea, în materie de migrație, întrucât urmărește să le ofere copiilor cele mai ample garanții posibile [...].”

2. *Orientările Ministerului Muncii și Politicilor Sociale din 19 decembrie 2013 privind minorii străini neînsoțiți*

53. Părțile relevante din aceste orientări prevăd că, în absența unor acte de identitate și în cazul în care există îndoieli întemeiate cu privire la informațiile furnizate de persoana în cauză, vârsta acesteia trebuie să fie evaluată de autoritățile competente cu respectarea drepturilor și a garanțiilor stabilite pentru minori. Vârsta minorității este prezumată dacă, la finalul evaluării, încă mai există îndoieli cu privire la minoritatea persoanei în cauză.

3. *Protocoale cu privire la evaluarea vârstei minorilor neînsoțiți*

54. Un protocol din 3 martie 2016, semnat de Conferința Regiunilor și Provinciilor Autonome ca urmare a intrării în vigoare a Decretului legislativ nr. 142 din 2015 (a se vedea supra, pct. 47 și urm.), a reiterat, printre altele, legislația și normele aplicabile în materie (inclusiv Circulara Ministrului de Interne din 11 iulie 2007 și Decretul legislativ nr. 24 din 4 martie 2014, a se vedea supra, pct. 46). Documentul, bazat pe un protocol anterior elaborat de Ministerul Sănătății în 2009 („Protocolul pentru evaluarea vârstei minorilor pe baza unei abordări multidimensionale”), a fost urmat, la rândul său, de „Protocolul multidisciplinar pentru evaluarea vârstei minorilor neînsoțiți”, care a fost transmis Regiunilor și Provinciilor Autonome la 19 noiembrie 2018. Doar acest din urmă protocol a fost adoptat de Președinția Consiliului de Miniștri la 9 iulie 2020.

4. *Decretul Președintelui Consiliului de Miniștri nr. 234 din 10 noiembrie 2016 „Regulamentul de stabilire a mecanismului de evaluare a vârstei minorilor neînsoțiți care sunt victime ale traficului de persoane”*

55. Părțile relevante ale acestui decret, care a intrat în vigoare la 6 ianuarie 2017, se citesc astfel:

Articolul 2 – Procedura de identificare și evaluare a vârstei pe cale administrativă

„1. În toate procedurile de evaluare a vârstei, interesul superior al copilului constituie criteriul principal.

2. Poliția verifică vârsta persoanei pe baza actelor de identitate disponibile [...] și a datelor colectate din bazele de date ale [instituțiilor publice] [...]

4. [În cazul în care nu este posibilă evaluarea vârstei persoanei în cauză prin intermediul documentelor menționate], poliția [...] organizează un interviu cu presupusul minor, în care acestuia i se explică, după caz, cu ajutorul unui mediator cultural și al unui interpret și într-un limbaj ușor de înțeles și adecvat pentru un presupus minor, importanța declarării unor informații corecte și consecințele juridice ale eventualelor

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

declarații false. Persoana este, de asemenea, informată că, în cazul în care există îndoieli întemeiate cu privire la vârsta sa, autoritatea judiciară poate autoriza efectuarea anumitor examinări (*accertamenti*), inclusiv examene medicale, pentru a stabili vârsta sa.

5. Acțiunile descrise la alineatele 2 și 4 se efectuează în termen de douăzeci și patru de ore de la primul contact cu presupusul minor care este victimă a traficului de persoane, în conformitate cu articolele 600 și 601 din Codul penal [...]"

Articolul 3 – Intervenția autorității judiciare

„1. Odată realizate acțiunile menționate la articolul 2 alineatul 5, în cazul în care persistă îndoieli întemeiate cu privire la vârsta [persoanei] [...] poliția solicită instanței de tutelă autorizația de a desfășura procedura descrisă la articolul 5 [...]"

4. Când emite autorizația pentru procedura menționată, judecătorul indică persoana care urmează să exercite tutela legală [a presupusului minor] [...] și instituția medicală publică ce dispune de o echipă pediatrică multidisciplinară, în care poate fi efectuată procedura descrisă la articolul 5 [...]"

Articolul 4 – Dreptul la informare

„1. Presupusul minor este informat în prealabil de către personalul calificat al unității medicale [...] cu privire la faptul că vârsta sa va fi stabilită prin procedura de evaluare a vârstei descrisă la articolul 5. Informațiile sunt furnizate într-o limbă pe care minorul o poate înțelege și sunt adaptate la gradul său de maturitate și de alfabetizare, prin intermediul unui material multilingv de sprijin și cu ajutorul unui mediator cultural, după caz. În orice caz, presupusul minor este informat cu privire la:

- a) faptul că vârsta sa va fi stabilită printr-o procedură multidisciplinară care poate implica examene medicale;
- b) activitățile pe care le implică procedura menționată, rezultatele preconizate și consecințele acestora;
- c) dreptul său de a refuza să se supună oricărei etape a procedurii descrise la articolul 5.

2. Etapele descrise la alineatul 1 se desfășoară în prezența unui tutore legal sau a unei persoane care exercită, chiar și temporar, atribuțiile tutelei [...]"

Articolul 5 – Procedura multidisciplinară de evaluare a vârstei

„1. Evaluarea vârstei se efectuează de către personalul calificat al instituției medicale publice identificate de judecător în temeiul articolului 3 alineatul 4. Examenul medical se efectuează conform criteriului invazivității progresive. În toate etapele examinării se ține seama de garanțiile și măsurile de protecție rezervate minorilor, luându-se în considerare și sexul, cultura și religia persoanelor în cauză.

2. Procedura de evaluare a vârstei este realizată de o echipă multidisciplinară. Aceasta constă într-un interviu cu asistenți sociali (*colocvio sociale*), axat pe experiențele anterioare de viață care ar putea fi relevante pentru evaluare, o examinare auxologică și o evaluare psihologică sau neuropsihiatrică, în prezența unui mediator cultural sau a unui interpret, după caz.

3. Procedura începe în termen de trei zile de la data autorizării, astfel cum se prevede la articolul 3 alineatul 4, și se încheie în următoarele douăzeci de zile. Raportul final, redactat de echipa multidisciplinară, indică vârsta cronologică estimată, precizând marja de eroare inerentă variabilității biologice și metodele utilizate, precum și valoarea minimă și cea maximă a vârstei care poate fi atribuită.

4. Rezultatele procedurii sunt comunicate instanței de tutelă, tutorelui legal sau persoanei care exercită, chiar și temporar, atribuțiile tutelei, precum și presupusului minor, într-o limbă pe care acesta o înțelege, ținând seama de vârsta, maturitatea și gradul de alfabetizare ale acestuia.”

Articolul 6 – Decizia finală privind evaluarea vârstei

„1. O instanță de tutelă ia decizia privind atribuirea vârstei pe baza rezultatelor procedurii multidisciplinare [...]"

2. În cazul în care elementele colectate nu sunt suficiente pentru a stabili, dincolo de orice îndoială rezonabilă, vârsta persoanei în cauză, judecătorul ia decizia finală privind evaluarea vârstei, recunoscând imposibilitatea atribuirii unei vârste exacte și valorii minime menționate la articolul 5 alineatul 3;

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

3. Decizia [respectivă] este notificată persoanei supuse examinării, împreună cu o traducere într-o limbă pe care aceasta o poate înțelege bine, precum și tutorei legal sau persoanei care exercită, chiar și temporar, atribuțiile tutelei; decizia poate fi contestată [...]"

Articolul 7 – Prezumția de minoritate

„1. În așteptarea rezultatelor procedurii de identificare și de evaluare a vârstei, în scopul asigurării accesului imediat la asistență, sprijin și protecție, victima traficului de persoane este [...] considerată minoră.

2. În același scop, vârsta minorității este prezumată în cazul descris la articolul 6 alineatul 2.”

D. Jurisprudența internă

56. Curtea Supremă de Casație din Italia (atât camera civilă, cât și camera penală) (Camera I, nr. 6520 din 2020 și, respectiv, Camera I, nr. 43322 din 2021), a clarificat faptul că procedura multidisciplinară de evaluare a vârstei, în temeiul articolului 19-bis din Decretul legislativ nr. 142 din 2015, astfel cum a fost modificat (a se vedea supra, pct. 47), care a intrat în vigoare la 6 mai 2017, are o poziție preeminentă în ordinea juridică italiană, astfel cum reiese clar din dispoziția acestui decret care prevede suspendarea tuturor celorlalte proceduri pendente până la evaluarea vârstei. Prin urmare, rezultatul evaluării are autoritate în orice alt set de procese civile sau penale, atât pendente, cât și inițiate ulterior.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNAȚIONALĂ

A. Organizația Națiunilor Unite

1. Convenția cu privire la drepturile copilului din 20 noiembrie 1989

57. Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului („CDC”) stabilește standarde universale recunoscute pentru protecția și promovarea drepturilor copilului. Dispozițiile relevante ale acesteia se citesc astfel:

Articolul 3

„1. În toate acțiunile care privesc copiii, întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala.

2. Statele părți se obligă să asigure copilului protecția și îngrijirea necesare în vederea asigurării bunăstării sale, ținând seama de drepturile și obligațiile părinților săi, ale reprezentanților săi legali sau ale altor persoane cărora acesta le-a fost încredințat în mod legal, și în acest scop vor lua toate măsurile legislative și administrative corespunzătoare.

3. Statele părți vor veghea ca instituțiile, serviciile și așezămintele care răspund de protecția și îngrijirea copiilor să respecte standardele stabilite de autoritățile competente, în special cele referitoare la securitate și sănătate, la numărul și calificarea personalului din aceste instituții, precum și la asigurarea unei supravegheri competente.

Articolul 12

„1. Statele părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținând-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

2. În acest scop copilului i se va da, în special, posibilitatea de a fi ascultat în orice procedura judiciară sau administrativă care îl privește, fie direct, fie printr-un reprezentant sau un organism competent, în conformitate cu regulile de procedură din legislația națională.”

2. *Comitetul ONU pentru drepturile copilului*

58. Punerea în aplicare a CDC este monitorizată de Comitetul ONU pentru drepturile copilului, care este compus din experți independenți. Printre alte activități, acesta soluționează plângerile individuale și emite orientări interpretative cu caracter obligatoriu cu privire la dispozițiile CDC.

59. Printr-o decizie din 27 septembrie 2018 cu privire la plângerea individuală nr. 11/2017 formulată împotriva Spaniei în legătură cu Protocolul opțional la CDC de stabilire a unei proceduri de transmitere a comunicărilor (care a intrat în vigoare la 14 aprilie 2014), Comitetul a constatat o încălcare a principiului interesului suprem al copilului și a dreptului copilului de a fi ascultat, garantat de articolele 3 și 12 din CDC, într-o cauză în care un solicitant migrant, la sosirea sa în Spania, declarase în fața autorităților că era minor. Ulterior, acesta a fost supus unei examinări de evaluare a vârstei, exclusiv pe baza metodei Greulich și Pyle, în urma căreia autoritățile au apreciat că era adult. Comitetul a observat, de asemenea, că reclamantul în acea cauză nu a fost reprezentat de un tutore legal sau de un reprezentant legal la sosirea sa și nici nu a fost intervievat și asistat de un psiholog.

60. Comentariile generale relevante ale Comitetului ONU pentru drepturile copilului sunt următoarele.

61. Comentariul general nr. 6 (2005) privind tratamentul aplicat copiilor neînsoțiți și separați în afara țării lor de origine descrie situația deosebit de vulnerabilă a acestor copii și subliniază multiplele provocări cu care se confruntă statele și alți actori pentru a asigura copiilor accesul la drepturile lor și exercitarea acestor drepturi.

62. Comentariul general nr. 12 (2009) privind dreptul copilului de a fi ascultat contribuie la îndeplinirea obiectivului de sprijinire a statelor părți în procesul de punere efectivă în aplicare a acestui drept.

63. Comentariul general nr. 14 (2013) se concentrează pe dreptul copilului ca interesul superior al acestuia să prevaleze.

3. *Convenția internațională privind protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora, adoptată prin Rezoluția 45/158 a Adunării Generale din 18 decembrie 1990*

64. Părțile relevante ale Comentariului general comun nr. 3 (2017) al Comitetului pentru protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora și nr. 22 (2017) al Comitetului pentru drepturile copilului privind principiile generale referitoare la drepturile omului pentru copii în contextul migrației internaționale prevăd următoarele:

„35. [...] este esențial să se pună în aplicare pe deplin dreptul [copiilor] de a-și exprima opiniile cu privire la toate aspectele care le afectează viața, inclusiv ca parte integrantă a procedurilor de imigrare și azil, precum și să se acorde atenția cuvenită opiniilor acestora. Copiii pot avea propriile lor planuri de migrație și pot exista factori specifici care îi determină să migreze, iar politicile și deciziile în materie nu pot fi eficiente sau adecvate fără participarea lor. Comitetul subliniază, de asemenea, că acestor copii ar trebui să li se ofere toate informațiile relevante, printre altele, cu privire la drepturile lor, la serviciile disponibile, la mijloacele de comunicare, la mecanismele de tratare a plângerilor, la procedurile de imigrare și azil și la rezultatele acestora. Informațiile ar trebui furnizate în limba maternă a copilului și în timp util, într-un mod adaptat copiilor și adecvat vârstei lor, pentru a le permite să își facă auzită vocea și pentru a se acorda atenția cuvenită opiniilor acestora în cadrul procedurilor.

36. Statele părți ar trebui să numească un reprezentant legal calificat pentru toți copiii, inclusiv pentru cei care beneficiază de îngrijire părintească, și un tutore cu o pregătire adecvată pentru copiii neînsoțiți și separați, cât mai curând posibil de la sosirea acestora și cu titlu gratuit. Copiilor ar trebui să li se asigure mecanisme accesibile de tratare a plângerilor. Pe tot parcursul procesului, copiilor ar trebui să li se ofere posibilitatea de a beneficia de serviciile unui traducător, astfel încât aceștia să se poată exprima pe deplin în limba lor maternă și/sau să primească sprijin de la o persoană care cunoaște bine originea etnică și contextul religios și cultural ale copilului. Acești profesioniști ar trebui să beneficieze de formare cu privire

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

la nevoile specifice ale copiilor în contextul migrației internaționale, inclusiv cu privire la aspecte legate de gen, culturale, religioase și alte aspecte intersecționale.

37. Statele părți ar trebui să ia toate măsurile necesare pentru a promova și a facilita pe deplin participarea copiilor, inclusiv oferindu-le posibilitatea de a fi ascultați în orice procedură administrativă sau judiciară legată de cazul lor sau al familiei lor, inclusiv orice decizie privind îngrijirea, adăpostul sau statutul de migrant. Copiii ar trebui să fie audiați separat de părinții lor și ar trebui să se țină seama de circumstanțele lor individuale în examinarea cazului familiei lor. În cadrul acestor proceduri ar trebui să fie efectuate evaluări axate în mod specific pe interesul superior al copilului și ar trebui să se țină seama de motivele specifice de migrație ale copilului.

În ceea ce privește relația semnificativă dintre dreptul de a fi ascultat și interesul superior al copilului, Comitetul pentru drepturile copilului a declarat deja că articolul 3 nu poate fi aplicat corect dacă nu sunt respectate componentele articolului 12. De asemenea, articolul 3 consolidează funcționalitatea articolului 12, facilitând rolul esențial al copiilor în toate deciziile care le afectează viața.”

65. Părțile relevante ale Comentariului general nr. 4 (2017) al Comitetului pentru protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora și nr. 23 (2017) al Comitetului pentru drepturile copilului privind obligațiile statului în ceea ce privește drepturile copiilor în contextul migrației internaționale, din 16 noiembrie 2017, prevăd următoarele:

„4. Pentru a face o estimare informată a vârstei, statele ar trebui să efectueze o evaluare cuprinzătoare a dezvoltării fizice și psihologice a copilului, realizată de pediatri specialiști sau alți profesioniști calificați pentru evaluarea combinată a diferitelor aspecte ale dezvoltării. Astfel de evaluări ar trebui să fie realizate într-o manieră promptă, adaptată nevoilor copiilor, care țin seama de aspectele de gen și adecvată din punct de vedere cultural, și ar trebui să includă interviuri cu copiii, desfășurate într-o limbă pe care aceștia o înțeleg, și, după caz, în prezența unor adulți. Documentele disponibile ar trebui considerate autentice, cu excepția cazului în care există dovezi contrare, și trebuie să se țină seama de declarațiile copiilor și ale părinților sau rudelor acestora. Persoanei care face obiectul evaluării ar trebui să i se acorde beneficiul prezumției de nevinovăție. Statele ar trebui să se abțină să recurgă la metode medicale bazate, printre altele, pe examene osoase și dentare, care pot fi inexacte, din cauza unor marje mari de eroare, și care, în plus, pot fi traumatizante și pot duce la proceduri judiciare inutile. Statele ar trebui să se asigure că deciziile lor pot fi revizuite de un organism independent adecvat sau contestate în fața unui astfel de organism.

15. Comitetele consideră că statele ar trebui să se asigure că legislația, politicile, măsurile și practicile lor prevăd garanții procedurale adaptate la nevoile copiilor în toate procedurile administrative și judiciare în materie de migrație și azil, care afectează drepturile copiilor și/sau ale părinților lor.”

B. Consiliul Europei

1. Comitetul de Miniștri

66. Părțile relevante ale Recomandării Comitetului de Miniștri CM/Rec(2019)11 din martie 2020, intitulată „Un sistem de tutelă eficient pentru copiii neînsoțiți și separați în contextul migrației”, se citesc astfel:

„III. Principii directe pentru un sistem de tutelă eficient

Principiul 1 – Protecția drepturilor copiilor neînsoțiți și separați în procesul de migrație, în cadrul unui sistem de tutelă

Statele ar trebui să instituie un sistem de tutelă eficient, care să țină seama de nevoile și circumstanțele specifice ale copiilor migranți neînsoțiți și separați în procesul de migrație, pentru a proteja și promova drepturile acestora și pentru a proteja interesul superior al copilului.

Principiul 2 – Cadre și măsuri de tutelă

Statele ar trebui să adopte și să pună în aplicare cadre juridice, politice, de reglementare și/sau administrative adecvate care să asigure instituirea tutelei pentru copiii neînsoțiți și separați în procesul în migrație.

Principiul 3 – Numirea sau desemnarea unor tatori fără întârzieri nejustificate

Statele ar trebui să asigure unui copil neînsoțit sau separat în procesul de migrație numirea sau desemnarea unui tutore, fără întârzieri nejustificate, ținând seama de caracteristicile sale individuale, pentru a-i oferi sprijin acestuia până la vârsta majoratului, și să se asigure că acesta beneficiază de servicii de îngrijire și sprijin, în cadrul unui sistem de tutelă sau prin alte mijloace, pe o perioadă de tranziție după împlinirea vârstei de 18 ani, astfel cum se consideră adecvat în fiecare situație în parte.

Principiul 4 – Responsabilitățile juridice și atribuțiile tutorilor

Statele ar trebui să ia măsuri pentru a împuternici tutorii să informeze, să asiste, să sprijine și, în cazurile prevăzute de lege, să reprezinte copiii neînsoțiți și separați în timpul migrației în procesele care îi afectează, să le protejeze drepturile și interesul superior și să acționeze ca o punte de legătură între copil și autoritățile, agențiile și persoanele cu responsabilități față de acesta. Statele ar trebui să se asigure că tutorii se bucură de independența și imparțialitatea corespunzătoare rolului lor.

Principiul 5 – Informare, acces la justiție și căi de atac, inclusiv mecanisme de soluționare a plângerilor adaptate copiilor

Statele ar trebui să pună la dispoziția copiilor migranți neînsoțiți și separați în procesul de migrație consilierea și informațiile relevante și să se asigure că aceștia au acces la un mecanism independent de soluționare a plângerilor și la căi de atac pentru a-și exercita în mod efectiv drepturile sau pentru a reacționa la încălcarea drepturilor lor.

Principiul 6 – Măsuri instituționale

Statele ar trebui să se asigure că există o autoritate competentă responsabilă cu gestionarea sistemului de tutelă pentru copiii migranți neînsoțiți și separați în procesul de migrație, ținând seama de modul în care sunt organizate responsabilitățile tutelei în statele membre.

Principiul 7 – Resurse, recrutare, calificări și formare

Statele ar trebui să aloce resurse adecvate pentru a asigura un sistem de tutelă eficient pentru copiii migranți neînsoțiți și separați în procesul de migrație, inclusiv să se asigure că tutorii sunt verificați în mod corespunzător, responsabili și de încredere, calificați și sprijiniți pe tot parcursul mandatului lor.

Principiul 8 – Cooperarea și coordonarea la nivel național

Statele ar trebui, în conformitate cu sistemele lor interne, să instituie mecanisme și să ia măsuri pentru a asigura o cooperare și o coordonare eficientă între persoanele care exercită atribuții față de copiii neînsoțiți și separați în procesul de migrație și tutorele și/sau autoritatea de tutelă.

Principiul 9 – Cooperarea internațională

Statele ar trebui să asigure într-o manieră promptă, constructivă și eficientă cea mai amplă gamă posibilă de activități de cooperare internațională în ceea ce privește copiii neînsoțiți și separați în procesul de migrație, inclusiv pentru căutarea și identificarea familiei și punerea în aplicare a unor soluții durabile, bazate pe drepturi, și să implice în mod corespunzător autoritatea lor de tutelă și/sau tutorii lor.”

2. Adunarea Parlamentară

67. Materialul relevant al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei se citește astfel:

(a) Rezoluția 1810 (2011) „Copiii neînsoțiți în Europa: probleme legate de sosirea, șederea și returnarea lor”, 15 aprilie 2011

„[...]”

5. Adunarea consideră că principala preocupare a statelor în ceea ce privește modul în care abordează problema copiilor neînsoțiți ar trebui să fie protecția copilului, mai degrabă decât controlul imigrației. În acest sens, stabilește următoarele [...] principii, invitând statele membre să le respecte și să colaboreze pentru realizarea lor:

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

- 5.1. copiii neînsoțiți trebuie să fie tratați în primul rând în calitatea lor de copii, nu ca migranți;
- 5.2. interesul superior al copilului trebuie să prevaleze în toate acțiunile referitoare la copil, indiferent de statutul său de migrant sau de rezident;
[...]
- 5.5. fiecărui copil neînsoțit ar trebui să i se pună imediat la dispoziție un tutore mandatat pentru a-i proteja interesul superior. Tutorele legal ar trebui să fie independent și ar trebui să dispună de expertiza necesară în domeniul îngrijirii copiilor. Fiecare tutore ar trebui să beneficieze de formare periodică și să facă obiectul unor controale/verificări periodice și independente;
- 5.6. Asistența juridică, socială și psihologică ar trebui să fie acordată fără întârziere copiilor neînsoțiți. Copiii ar trebui să fie informați, imediat după sosirea sau interceptarea lor, individual și într-o limbă și într-o formă pe care o pot înțelege, cu privire la dreptul lor la protecție și asistență, inclusiv dreptul lor de a solicita azil sau alte forme de protecție internațională, precum și cu privire la procedurile necesare și implicațiile acestora;
- 5.7. toate interviurile cu un copil neînsoțit cu privire la datele personale și la trecutul său ar trebui să fie efectuate individual, de un personal specializat și bine instruit și în prezența tutorelui copilului;
- 5.8. accesul la procedurile de azil și de protecție internațională trebuie să fie asigurat necondiționat tuturor copiilor neînsoțiți. Este necesară instituirea unui sistem de azil armonizat și adaptat copiilor, care să includă proceduri care țin seama de dificultățile suplimentare pe care le pot întâmpina copiii în ceea ce privește rezistența la traume, exprimarea coerentă a ceea ce li s-a întâmplat și descrierea experiențelor de persecuție specifice lor. Cererile de azil formulate de copiii neînsoțiți ar trebui să aibă prioritate și să fie prelucrate în cel mai scurt interval de timp adecvat și totodată ar trebui să li se ofere copiilor suficient timp pentru a înțelege procesul și pentru a se pregăti pentru acesta. Toți copiii neînsoțiți în cadrul procedurilor de azil trebuie să fie reprezentați de un avocat, în plus față de un tutore, pus la dispoziție gratuit de către stat, și să poată contesta în fața unei instanțe deciziile cu privire la cererile lor de protecție;
- 5.9. Nu ar trebui permisă luarea în custodie publică a copiilor neînsoțiți din motive legate de migrație. Luarea în custodie publică ar trebui să fie înlocuită cu plasarea în structuri adecvate de îngrijire, de preferat într-o familie gazdă, în condiții de trai adecvate pentru nevoile copiilor și pentru o perioadă adecvată de timp. În cazul în care copiii sunt cazați în centre, aceștia trebuie să fie separați de adulți;
- 5.10. evaluarea vârstei ar trebui efectuată numai în cazul în care există îndoieli întemeiate cu privire la faptul că o persoană este minoră. Aceasta ar trebui să se bazeze pe prezumția de minoritate, să implice o evaluare multidisciplinară efectuată de o autoritate independentă pe parcursul unei anumite perioade de timp și să nu se bazeze exclusiv pe evaluări medicale. Examinările ar trebui să fie efectuate numai cu consimțământul copilului sau al tutorelui său. Acestea nu ar trebui să fie intruzive și ar trebui să respecte normele de etică medicală. Marja de eroare a examinărilor medicale și de altă natură ar trebui să fie indicată clar și luată în considerare. În cazul în care persistă îndoieli cu privire la minoritatea unei persoane, ar trebui să i se acorde beneficiul prezumției de nevinovăție. Deciziile adoptate în urma evaluării ar trebui să facă obiectul unei căi de atac administrative sau judiciare;
- 5.11. opiniile copilului ar trebui să fie ascultate și luate în considerare în toate procedurile relevante, în funcție de vârsta și maturitatea acestuia. Procedurile administrative și judiciare din statele membre ar trebui să fie concepute și aplicate într-un mod adaptat copiilor [...]"

(b) Recomandarea nr. 1985 (2011) „Copiii migranți fără acte de identitate aflați în situație de ședere ilegală: un motiv real de îngrijorare”, 7 octombrie 2011

„[...] 1. Un copil este în primul rând și înainte de toate doar un copil. Abia după aceea poate fi considerat migrant. Acest principiu, asociat cu necesitatea de a ține seama de interesul superior al copilului, în conformitate cu articolul 3 din Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului și cu obligația de a nu face discriminări între copii, ar trebui să constituie punctul de plecare al oricărei discuții privind copiii migranți fără acte. Statutul de migrant nu poate fi decât un criteriu secundar.

2. Copiii migranți fără acte de identitate sunt vulnerabili în trei privințe: în calitate de migranți, în calitate de persoane fără acte și în calitate de copii. [...]

9. Având în vedere necesitatea de a institui o bază legislativă solidă și de a pune legile în practică, Adunarea recomandă statelor membre: [...]

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

9.4.7. în cazul în care există îndoieli cu privire la vârsta unui copil, acestuia ar trebui să i se acorde beneficiul prezumției de nevinovăție.

(c) Rezoluția nr. 1996 (2014) „Copiii migranți: Ce drepturi au la 18 ani?”, 23 mai 2014

„[...] 3. Adunarea Parlamentară observă că nu există niciun instrument juridic și nici măcar un consens în ceea ce privește procedurile de evaluare a vârstei unei persoane și subliniază necesitatea de a aplica beneficiul prezumției de nevinovăție, ținând seama de interesul superior al copilului. [...]

10. Având în vedere cele de mai sus, Adunarea solicită statelor membre ale Consiliului Europei:

10.1. să țină seama în mod corespunzător de situația specifică a tinerilor migranți neînsoțiți care ajung la vârsta majoratului, având în vedere interesul superior al copilului;

10.2. să le ofere tinerilor migranți beneficiul prezumției de nevinovăție atunci când evaluează vârsta acestora și să se asigure că o astfel de evaluare este efectuată cu consimțământul lor în cunoștință de cauză.”

(d) Rezoluția nr. 2020 (2014) privind soluțiile alternative la detenția copiilor imigranți, 3 octombrie 2014

„[...] 9. Adunarea consideră că trebuie să se pună capăt de urgență detenției copiilor migranți și că acest lucru necesită eforturi concertate din partea autorităților naționale relevante. Prin urmare, Adunarea solicită statelor membre:

[...] 9.4. să asigure tratarea copiilor în primul rând în calitatea lor de copii și că persoanele care pretind că sunt minore sunt tratate ca atare până la proba contrarie;

9.5. elaborarea unor proceduri de evaluare a vârstei adaptate copiilor migranți [...]

(e) Rezoluția 2136 (2016) privind armonizarea protecției minorilor neînsoțiți în Europa, 13 octombrie 2016

„[...] 5. Adunarea reamintește că principiul general al respectării drepturilor minorilor migranți în primul rând în calitatea lor de copii presupune ca aceștia să beneficieze de o protecție specială, inclusiv de asistență socială și medicală care să le asigure integritatea și dezvoltarea fizică și psihologică, precum și de informații suficiente și adaptate copiilor și să li se asigure educația și emanciparea. În urma unei analize a situației din statele membre, este clar că aceste condiții sunt departe de a le fi garantate în mod sistematic minorilor migranți neînsoțiți. [...]

8.2.5. în cazurile în care vârsta unui copil nu poate fi stabilită prin acte de identitate și numai în cazul în care există îndoieli cu privire la statutul de minor al acestuia, efectuarea unei evaluări timpurii și neinvazive a vârstei, cu respectarea deplină a demnității și integrității copiilor. Procedura ar trebui să fie multidisciplinară și efectuată de profesioniști independenți, care cunosc bine originea etnică și contextul cultural ale copiilor, precum și caracteristicile dezvoltării lor. Principii similare ar trebui să se aplice atunci când există o dispută privind țara de origine;

8.2.6. îmbunătățirea sau introducerea unor proceduri accelerate de azil pentru minorii neînsoțiți, inclusiv desemnarea timpurie a unor tutori și a unor reprezentanți legali suficient de bine pregătiți, care să le poată oferi asistență copiilor și cărora li se alocă un număr mic de copii migranți [...]

(f) Adunarea Parlamentară: Rezoluția nr. 2195 (2017) privind procesele de evaluare a vârstei adaptate copiilor migranți neînsoțiți, 24 noiembrie 2017

„[...] 2. Evaluarea vârstei este un proces prin care autoritățile încearcă să stabilească vârsta cronologică sau grupa de vârstă a unei persoane sau să determine dacă o persoană este adult sau copil. În prezent, nu există niciun proces de evaluare, medical sau de altă natură, care poate să determine vârsta exactă a unui individ cu o precizie de 100%. De asemenea, metodele și calitatea evaluărilor vârstei efectuate în statele europene variază considerabil [...]

[...]

6. Numeroasele metode de evaluare a vârstei utilizate în Europa reflectă lipsa unei abordări armonizate și a unei metode convenite. Adunarea consideră că dezvoltarea unui model de evaluare a vârstei holistic și adaptat copiilor ar permite statelor europene să răspundă nevoilor copiilor neînsoțiți sau separați. Prin urmare, Consiliul solicită statelor membre:

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

6.1. să efectueze, în fiecare caz în parte, o evaluare fiabilă a vârstei copiilor migranți neînsoțiți numai în cazul în care există îndoieli serioase cu privire la vârsta copilului și în ultimă instanță, în interesul superior al copilului;

6.2. să le ofere copiilor migranți neînsoțiți informații fiabile cu privire la procedurile de evaluare a vârstei, într-o limbă pe care o înțeleg, astfel încât să poată înțelege pe deplin diferitele etape ale procesului la care sunt supuși și consecințele acestuia;

6.3. să numească un tutore pentru a sprijini în mod individual fiecare copil migrant neînsoțit pe parcursul procedurii de evaluare a vârstei;

6.4. să se asigure că un copil migrant neînsoțit sau reprezentantul acestuia poate contesta decizia privind evaluarea vârstei, prin intermediul unor căi de atac administrative sau judiciare adecvate;

6.5. să recurgă doar în ultimă instanță la radiografiile dentare sau ale încheieturii mâinii și la toate celelalte proceduri medicale invazive, în scopul determinării vârstei copiilor migranți neînsoțiți sau separați;

6.6. să se asigure că toate examenele medicale țin seama de genul, cultura și vulnerabilitățile copilului și că, la interpretarea rezultatelor, se iau în considerare contextul național și social al copilului, precum și experiențele sale anterioare;

6.7. să interzică, în toate situațiile, recurgerea la examene fizice de stabilire a maturității sexuale în scopul determinării vârstei copiilor migranți neînsoțiți și separați;

6.8. să interzică luarea în custodie publică a copiilor neînsoțiți sau separați, a căror vârstă urmează să fie evaluată sau este în curs de evaluare, și să aplice întotdeauna marja de eroare în favoarea persoanei în cauză, astfel încât cea mai mică vârstă din marja stabilită de evaluare să fie înregistrată ca fiind vârsta acesteia;

6.9. să identifice și să ofere opțiuni alternative de cazare pentru copiii a căror vârstă urmează să fie evaluată sau este în curs de evaluare, cu scopul de a evita luarea în custodie publică a copiilor în timpul litigiilor legate de vârstă, inclusiv prin plasarea temporară a acestora în centre pentru copii, caz în care ar trebui să existe garanții adecvate pentru a-i proteja pe aceștia și pe ceilalți copii din centre;

6.10. să sprijine și să promoveze dezvoltarea unui model unic și holistic de evaluare a vârstei în Europa, bazat pe prezumția potrivit căreia persoana în cauză este minoră;

6.11. ori de câte ori este posibil, să se asigure că procedura de evaluare a vârstei este efectuată de profesioniști care cunosc bine originea etnică și contextul cultural ale copiilor, precum și caracteristicile dezvoltării lor. [...]"

(g) Adunarea Parlamentară: Rezoluția nr. 2449 (2022) privind protecția și îngrijirea alternativă a copiilor migranți și refugiați neînsoțiți și separați, 22 iunie 2022

„[...] 6. Adunarea subliniază că toate statele membre ar trebui să adopte o abordare comună în cadrul căreia copiii migranți și refugiați neînsoțiți și separați să fie considerați, în primul rând, copii. Acest lucru presupune ca statele membre să se asigure că interesul superior al acestora va prevala, indiferent de statutul lor de migranți în țara în cauză. În acest context, statele membre trebuie să se asigure că copiii migranți și refugiați neînsoțiți și separați beneficiază de:

6.1. toate garanțiile necesare în materie de protecție a copilului, inclusiv identificarea și înregistrarea adecvată și imediată a identității lor și a situației lor juridice, familiale și sociale;

6.2. o evaluare solidă, care să țină seama de dimensiunea de gen, a nevoilor lor imediate în materie de protecție, sprijin și îngrijire; ar trebui să se acorde o atenție deosebită victimelor violenței, abuzurilor și traficului de persoane, precum și copiilor cu nevoi speciale, inclusiv medicale și psihologice;

6.3. numirea imediată a unui tutore, care va acționa în scopul protejării interesului superior al copilului și în calitate de intermediar între copilul în cauză și serviciile care îi sunt necesare acestuia, în același timp făcând demersuri pentru a găsi părinții și membrii familiei copilului;

6.4. o evaluare exhaustivă și stabilirea interesului superior al acestora de către tutorii lor, serviciile de protecție a copilului sau instanțele competente, dacă este necesar;

6.5. acces la educație; guvernele trebuie să asigure integrarea minorilor migranți neînsoțiți în domeniul educației, să asigure procesul lor de învățare și să faciliteze legătura lor cu școala și cu alți copii de vârsta lor;

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

6.6. proceduri de evaluare a vârstei adaptate copiilor, care ar trebui să fie efectuate numai în cazul în care există îndoieli serioase cu privire la vârsta unei persoane și întotdeauna în interesul superior al copilului și să facă obiectul unei monitorizări independente; dezvoltarea unui model unic de evaluare a vârstei în Europa, bazat pe prezumția potrivit căreia persoana în cauză este minoră; aplicarea sistematică a marjei de eroare în favoarea persoanei în cauză, astfel încât cea mai mică vârstă din marja stabilită în urma evaluării să fie înregistrată ca fiind vârsta persoanei în cauză; și accesul la căi de atac efective.

7. În plus, Adunarea subliniază că statele membre sunt responsabile din punct de vedere juridic pentru copiii migranți și refugiați neînsoțiți și separați de pe teritoriul lor, în conformitate cu articolul 8 din Convenția europeană a drepturilor omului și, prin urmare, ar trebui să instituie sisteme solide de protecție a copilului, care să includă o coordonare strânsă între organismele competente în materie de protecție a copilului și migrație, precum și cu alte autorități și cu membrii relevanți ai societății civile. Bugetarea adecvată și sustenabilă și investițiile în resursele umane și de altă natură pot asigura o protecție și o îngrijire adecvate, care să țină seama de dimensiunea de gen [...]"

3. *Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei – „Realizarea dreptului la reîntregirea familiei al refugiaților din Europa”, februarie 2017*

68. Părțile relevante ale acestei lucrări se citesc astfel:

„[...] 8. Evaluarea vârstei ar trebui efectuată numai în cazul în care există îndoieli întemeiate cu privire la minoritatea unei persoane. În cazul în care persistă îndoieli cu privire la minoritatea unei persoane, ar trebui ca acestea să i se acorde beneficiul prezumției de nevinovăție. Deciziile adoptate în urma evaluării ar trebui să facă obiectul unei căi de atac administrative sau judiciare.

9. Evaluările vârstei bazate exclusiv pe dovezi medicale s-au dovedit a fi îndoielnice din punct de vedere etic și neadecvate pentru determinarea vârstei reale a unei persoane. Evaluările vârstei ar trebui să implice mai degrabă o evaluare multidisciplinară efectuată de o autoritate independentă, pe parcursul unei anumite perioade de timp, și să nu se bazeze exclusiv pe evaluări medicale.

10. În cazul în care există o componentă medicală a unei evaluări multidisciplinare a vârstei, examenle medicale ar trebui efectuate doar cu consimțământul copilului sau al tutorelui acestuia. Examenle nu ar trebui să fie intruzive și ar trebui să respecte normele de etică medicală și alte norme de etică relevante. Marja de eroare a examenelor medicale și de altă natură ar trebui să fie indicată clar și luată în considerare. [...]"

4. *„Raport tematic privind copiii migranți și refugiați”, elaborat de Reprezentantul Special pentru migrație și refugiați al Secretarului General al Consiliului Europei (Special Representative of the Secretary General on migration and refugees, SRSG), 10 martie 2017*

69. Acest raport urmărește patru misiuni de stabilire a faptelor desfășurate de SRSG în Grecia și Macedonia de Nord, Turcia, nordul Franței (Calais și Grande-Synthe) și Italia. Acesta a fost publicat în urma propunerilor Secretarului General al Consiliului Europei privind întreprinderea unor acțiuni prioritare în contextul „Protejării copiilor afectați de criza refugiaților: o responsabilitate comună”. Părțile relevante ale acestui raport se citesc astfel:

„Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF) a remarcat că aproape un copil din zece trăiește într-o țară afectată de conflicte armate și peste 400 de milioane de copii trăiesc în sărăcie extremă (UNICEF, iunie 2016). Din cauza acestor condiții dure, în prezent, jumătate din populația strămutată la nivel global sunt copii cu vârsta sub 18 ani (UNHCR Global Trends 2015). [...]"

Potrivit datelor furnizate de Eurostat și Serviciul de Cercetare al Parlamentului European (European Parliamentary Research Service, EPRS), aproximativ 30% dintre solicitanții de azil care au sosit în Europa în ultimii doi ani au fost copii. Aproape 70 % dintre acești copii fugeau de conflictele din Siria, Afganistan și Irak. Numărul copiilor neînsoțiți care au solicitat azil în Uniunea Europeană a ajuns la 96 465 în 2015 și au reprezentat aproape un sfert din totalul solicitanților de azil cu vârsta sub 18 ani [...].

Identificare și evaluarea vârstei

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

Pentru a avea acces la măsuri speciale de protecție și asistență, copiii neînsoțiți trebuie să fie identificați și direcționați către autoritățile de protecție a copilului. În lipsa unor proceduri adecvate de identificare, copiii sunt expuși riscului de a fi tratați la fel ca adulții și plasați în detenție, astfel cum s-a constatat pe teren.

Prin urmare, sunt necesare măsuri de evaluare a vârstei atunci când este contestată vârsta declarată a unei persoane. Cu toate acestea, după cum s-a observat, astfel de măsuri nu sunt întotdeauna cuprinzătoare, întrucât aspectele psiho-sociale par să fie neglijate. Comitetul pentru drepturile copilului al Organizației Națiunilor Unite recomandă ca măsurile de evaluare a vârstei să fie multidisciplinare și holistice (Comentariul general nr. 6 al CRC) și să fie însoțite de garanții adecvate.

Înregistrare și tutelă

După identificare, copiii și membrii familiei lor ar trebui să fie înregistrați. Ar trebui să se asigure cât mai repede numirea unui tutore pentru copiii neînsoțiți și separați, precum și pentru persoanele a căror vârstă este contestată. După cum s-a constatat pe teren, copiii neînsoțiți nu sunt întotdeauna identificați și înregistrați și lor nu li se pune întotdeauna la dispoziție un tutore. În lipsa unui tutore și a unei îngrijiri adecvate, acești copii pot fi expuși unor riscuri grave legate de protecție, cum ar fi exploatarea sexuală, și sunt mai susceptibili să dispară. Până la numirea unui tutore, deseori există un vid în ceea ce privește posibilitatea copilului de a avea acces și de a se bucura de protecție, în special în țările în care copiii au nevoie de tutori pentru finalizarea demersurilor administrative, inclusiv pentru formularea cererilor de azil și a cererilor de relocare și de reîntregire a familiei. Deși practicile în materie de tutelă variază pe teritoriul Europei, există standarde de bună practică [...]"

5. Carta socială europeană

70. În decizia sa din 15 iunie 2018 [*Comité Européen d'Action Spécialisée pour l'Enfant et la Famille dans leur Milieu de Vie (EUROCEF) împotriva Franței*, plângerea nr. 114/2015], Comitetul European pentru Drepturi Sociale a constatat, printre altele, că „evaluările medicale privind vârsta, astfel cum sunt aplicate în prezent, pot avea grave consecințe pentru minori, iar recurgerea la teste osoase pentru determinarea vârstei minorilor străini neînsoțiți este neadecvată și nesigură. Prin urmare, folosirea unor astfel de teste încalcă articolul 17 alineatul (1) din Carta [socială europeană]"

71. În concluziile sale din 2019, Comitetul European pentru Drepturi Sociale a subliniat următoarele în ceea ce privește dreptul copiilor și al tinerilor la protecție socială, juridică și economică (articolul 17 din Carta [socială europeană]):

„[...] Un aspect care a fost examinat în detaliu în cursul perioadei de referință a fost dreptul la asistență. Comitetul este din ce în ce mai preocupat de tratamentul aplicat copiilor migranți aflați în situație de ședere ilegală, însoțiți sau neînsoțiți, și copiilor care solicită azil. În special, acesta a afirmat că luarea în custodie publică a acestor copii nu poate fi considerată ca fiind în interesul lor superior, iar statele părți ar trebui să găsească alternative la măsura luării în custodie publică. Soluțiile de cazare suplimentare trebuie să fie adecvate și, în special, sigure, pentru a proteja acest grup vulnerabil împotriva violenței și exploatării. În acest sens, Comitetul a constatat că două țări (Grecia, Ungaria) nu au respectat articolul 17 din Cartă din cauza unor locuri de cazare neadecvate și adesea nesigure oferite copiilor migranți neînsoțiți sau a protecției necorespunzătoare împotriva violenței și abuzurilor.

Comitetul a ridicat, de asemenea, o problemă privind evaluările vârstei și testarea osoasă. Acesta a subliniat că recurgerea la testarea osoasă pentru evaluarea vârstei copiilor neînsoțiți este neadecvată și nesigură. Acesta a întrebat statele dacă folosesc testarea osoasă pentru evaluarea vârstei și în ce situații. În cazul în care statele recurg la astfel de teste, Comitetul a întrebat ce consecințe ar putea avea o astfel de testare (de exemplu, un copil poate fi exclus din sistemul de protecție a copilului doar pe baza rezultatului unui astfel de test) [...]"

6. *Rapoartele Greta (Grupul de experți al Consiliului Europei pentru lupta împotriva traficului de ființe umane)*

72. Observând că sursele de mai jos fac referire la traficul de ființe umane, care nu constituie, în sine, obiectul prezentei cauze, Curtea recunoaște că unele dintre principiile menționate în aceste surse sunt demne de menționat în prezentul context.

(a) Raport privind punerea în aplicare de către Italia a Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane (prima rundă de evaluare), publicat la 22 septembrie 2014, GRETA(2014)18

„[...] 135. Greta îndeamnă autoritățile italiene să se asigure că toate victimele traficului de persoane sunt identificate în mod corespunzător și pot beneficia de măsurile de asistență și protecție prevăzute de Convenție, în special prin:

[...]

- luarea de măsuri pentru abordarea problemei dispariției copiilor străini neînsoțiți prin asigurarea unor locuri de cazare adecvate și sigure și prin desemnarea unor tutori legali instruiți în mod corespunzător;

- dezvoltarea unor instrumente de evaluare a vârstei și punerea efectivă în aplicare a prezumției și a măsurilor prevăzute la articolul 10 alineatul (3) din Convenție, atunci când vârsta victimei este incertă, și a măsurilor prevăzute la articolul 10 alineatul (4) din Convenție, în cazul în care un copil neînsoțit este identificat ca victimă a traficului de persoane;

[...]”

(b) Raport privind Italia, în conformitate cu articolul 7 din Regulamentul de procedură pentru evaluarea punerii în aplicare a Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, publicat la 30 ianuarie 2017, GRETA (2016)29

„[...] 74. Greta își exprimă profunda îngrijorare cu privire la dispariția copiilor neînsoțiți la câteva zile de la plasarea lor în centre de primire. În contextul unor dispariții rapide, nu este posibil să se stabilească dacă un copil este deja o victimă a traficului și care sunt nevoile sale concrete de protecție individuală, inclusiv cele de protecție internațională. Greta îndeamnă încă o dată autoritățile italiene să ia măsuri pentru a aborda problema dispariției copiilor neînsoțiți, în special prin:

- asigurarea unor măsuri de protecție sporite în centrele de primire destinate copiilor și a unui personal cu o pregătire corespunzătoare;

- asigurarea desemnării cât mai rapide a unui tutore legal pentru copiii neînsoțiți și asigurarea unei formări adecvate tutorilor legali și familiilor gazdă, pentru a asigura protecția efectivă a interesului superior al copilului, în conformitate cu articolul 10 alineatul (4) din Convenție.

75. În plus, GRETA consideră că autoritățile italiene ar trebui să revizuiască procedurile de evaluare a vârstei, asigurând protecția efectivă a interesului superior al copilului și acordarea prezumției de nevinovăție în cazul litigiilor legate de vârstă, precum și adoptarea unor măsuri de protecție speciale, în conformitate cu articolul 10 alineatul (3) din Convenție și ținând seama de cerințele Convenției ONU cu privire la drepturile copilului și ale Comentariului general nr. 6 al Comitetului pentru drepturile copilului [...]

(c) Raport privind punerea în aplicare de către Italia a Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane (cea de-a doua rundă de evaluare), publicat la 25 ianuarie 2019, GRETA(2018)28

„[...] 48. *Guardia di Finanza* organizează cursuri de formare pentru personalul din prima linie care se ocupă de situațiile de urgență legate de migrația ilegală. În 2017, au fost organizate cinci inițiative de formare, atât la nivel central, cât și periferic.

În planul de formare pentru 2018, au fost incluse, de asemenea, cinci inițiative de formare, avute în vedere sub forma unor cursuri de învățare on-line pentru personalul din prima linie (un total de 1600 de persoane).

49. În colaborare cu Ministerul de Interne, Înaltul Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR) a oferit cursuri de formare privind identificarea victimelor traficului de persoane în

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

rândul solicitanților de azil, destinate membrilor comisiilor teritoriale care examinează cererile de azil, bazate pe noile orientări pentru identificarea victimelor traficului de persoane în rândul solicitanților de azil (a se vedea punctul 150). În 2017, au fost organizate 11 ateliere de formare pe întreg teritoriul Italiei. În 2018, au fost organizate patru sesiuni de formare pentru membrii comisiilor teritoriale (în Milano, Brescia, Perugia și Cagliari), iar alte patru au fost programate până la sfârșitul anului 2018 (în Foggia, Reggio Calabria, Trapani și Trieste). De la începutul proiectului, au fost instruiți aproape 230 de membri ai comisiilor teritoriale, 70 de interpreți și 285 de membri ai personalului anti-trafic. În plus, subiectul traficului de persoane a fost unul dintre principalele aspecte ale formării organizate de Comisia Națională pentru 250 de noi membri ai comisiilor teritoriale. Comisia Națională pentru Dreptul la Azil și UNHCR, împreună cu Consiliul Superior al Magistraturii, au organizat în 2017 și 2018 programe de formare comună pentru președinții comisiilor teritoriale și judecătorii specializați care examinează cererile de azil. Un alt curs de formare privind traficul de persoane, destinat judecătorilor din cadrul tribunalelor pentru minori, a avut loc la Napoli, în mai 2018.

50. Începând din 2017, Departamentul pentru libertăți civile și imigrație din cadrul Ministerului de Interne, cu sprijinul EASO, a furnizat cursuri de formare privind primirea și protecția copiilor neînsoțiți personalului centrelor de primire din prima linie, prefecturilor și poliției municipale, precum și personalului serviciilor medicale și sociale. Opt cursuri de formare au fost furnizate în 2017 și alte șase în 2018, inclusiv de către formatori din cadrul Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM) și UNHCR. Mai multe sesiuni au fost dedicate copiilor cu nevoi speciale de primire, inclusiv victimelor traficului de persoane. În plus, EASO a prezentat instrumentul său de identificare a persoanelor cu nevoi speciale.

51. În plus, în cadrul proiectului ADITUS, care s-a derulat până la sfârșitul anului 2019, OIM a asigurat formarea personalului care lucrează în centre pentru solicitanții de azil, precum și a personalului prefecturilor implicate în gestionarea fenomenului traficului și exploatării de persoane. Formarea a avut deja loc în regiunile Piemont, Veneto, Treviso, Liguria, Emilia Romagna, Toscana, Lazio, Molise, Campania, Apulia, Calabria, Sicilia și Sardinia (a se vedea, de asemenea, punctul 148) [...]"

7. *Strategia Consiliului Europei privind drepturile copilului (2016-2021), martie 2016*

73. Acest document stabilește prioritățile Consiliului Europei în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului pentru perioada 2016-2021. Părțile relevante ale acestuia se citesc astfel:

„7. Migrația

22. Copiii migranți și cei afectați în alt fel de migrație reprezintă, în prezent, unul dintre cele mai vulnerabile grupuri din Europa. În unele țări, aceștia se confruntă cu un acces limitat la justiție, educație, servicii sociale și medicale. În timp ce copiii neînsoțiți se află într-o situație deosebit de precară, copiii migranți în general, chiar și atunci când sunt însoțiți de părinți, sunt deseori victime ale unor încălcări persistente ale drepturilor lor fundamentale. De prea multe ori, principiul interesului superior al copilului este neglijat în cadrul procedurilor de azil și de imigrare. Recurgerea la măsura luării în custodie publică a copiilor, în locul unor măsuri de protecție socială a acestora, lipsa unor sisteme de tutelă eficiente, separarea familiei și procedurile umiltoare de evaluare a vârstei sunt exemple emblematiche ale diferitelor moduri în care copiii migranți devin victime ale lacunelor din cadrele de protecție a copilului. De asemenea, aceștia sunt expuși unui risc ridicat de a deveni victime ale traficului și exploatării de persoane. De asemenea, copiii lăsați în urmă de părinții lor migranți, precum și copiii apatrizi, sunt expuși unui risc sporit de a deveni victime ale unor încălcări ale drepturilor lor.”

8. *Alte instrumente ale Consiliului Europei*

74. Informații suplimentare relevante privind drepturile migranților minori sunt prezentate în următoarele rapoarte: „Evaluarea vârstei: Politici, proceduri și practici ale statelor membre ale Consiliului Europei care respectă drepturile copiilor în contextul migrației”, septembrie 2017, precum și raportul mesei rotunde „Informații adaptate copiilor pentru copiii migranți”, Consiliul Europei, 29-30 noiembrie 2017

III. DREPTUL UNIUNII EUROPENE

A. Directivele și rezoluția UE

1. Directiva UE 2005/85

75. Articolul relevant din această directivă se citește astfel:

Articolul 17 – Garanții pentru minorii neînsoțiți

„(1) Cu privire la toate procedurile prevăzute de prezenta directivă și fără a aduce atingere dispozițiilor de la articolele 12 și 14, statele membre:

(a) iau măsuri de îndată ce este posibil pentru a asigura reprezentarea și/sau asistarea minorului neînsoțit de către un reprezentant cu privire la examinarea cererii de azil. Reprezentantul respectiv poate fi și reprezentantul menționat la articolul 19 din Directiva 2003/9/CE din 27 ianuarie 2003 privind standardele minime pentru primirea solicitanților de azil în statele membre;

(b) se asigură că reprezentantului i se dă posibilitatea de a-l informa pe minorul neînsoțit despre semnificația și posibilele consecințe ale interviului personal și, după caz, despre modul în care trebuie să se pregătească pentru interviul personal. Statele membre îi permit reprezentantului să asiste la interviu și să adreseze întrebări sau să formuleze observații, în cadrul stabilit de persoana care conduce interviul.

Statele membre pot cere ca minorul neînsoțit să fie prezent la interviul personal chiar dacă reprezentantul este prezent.

(2) Statele membre pot să nu desemneze un reprezentant în cazul în care minorul neînsoțit:

(a) după toate probabilitățile va ajunge la majorat înainte de adoptarea unei hotărâri în primă instanță sau;

(b) poate beneficia în mod gratuit de serviciile unui consilier juridic sau ale altui consilier recunoscut ca atare sau autorizat în acest scop de legislația internă pentru a îndeplini sarcinile menționate anterior ca revenind reprezentantului sau

c) este sau a fost căsătorit.

(3) De asemenea, în conformitate cu actele cu putere de lege și actele administrative în vigoare la 1 decembrie 2005, statele membre pot să nu numească un reprezentant atunci când un minor neînsoțit are vârsta de 16 ani sau mai mult, cu excepția cazului în care minorul se află în imposibilitatea de a-și susține cererea de azil fără ajutorul unui reprezentant.

(4) Statele membre se asigură că:

(a) în cazul în care un minor neînsoțit participă la un interviu personal referitor la cererea sa de azil în conformitate cu articolele 12, 13 și 14, interviul respectiv este condus de o persoană care are cunoștințele necesare privind nevoile speciale ale minorilor;

(b) un funcționar care are cunoștințele necesare privind nevoile speciale ale minorilor redactează hotărârea autorității decizionale cu privire la cererea de azil a unui minor neînsoțit.

(5) Statele membre pot recurge la examene medicale pentru a determina vârsta minorilor neînsoțiți în cadrul examinării unei cereri de azil.

În cazurile în care se recurge la examene medicale, statele membre se asigură că:

(a) minorii neînsoțiți sunt informați, înainte de examinarea cererii lor de azil, într-o limbă pe care se presupune în mod rezonabil că o înțeleg, despre posibilitatea determinării vârstei lor printr-un examen medical. Aceasta trebuie să cuprindă informații despre metoda de examinare și posibilele consecințe ale rezultatului examenului medical pentru examinarea cererii de azil, precum și despre consecințele refuzului minorului neînsoțit de a se supune examenului medical;

(b) minorii neînsoțiți și/sau reprezentanții lor sunt de acord cu efectuarea unui examen în vederea determinării vârstei minorilor în cauză și

(c) hotărârea de respingere a cererii de azil a unui minor neînsoțit care a refuzat să se supună examenului medical nu se întemeiază exclusiv pe acest refuz.

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

Faptul că un minor neînsoțit a refuzat să se supună unui astfel de examen medical nu împiedică autoritatea decizională să adopte o hotărâre cu privire la cererea de azil. L 326/22 Jurnalul Oficial al Uniunii Europene 13.12.2005 EN Statele membre țin seama în primul rând de interesul superior al copilului atunci când pun în aplicare prezentul articol.

2. *Directiva UE 2011/95 [așa-numita „Recast Qualification Directive” (Directiva reformată privind standardele minime referitoare la condițiile de acordare a protecției internaționale)] privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate*

76. Părțile relevante din această directivă se citesc astfel:

Articolul 31 – Minorii neînsoțiți

„(1) De îndată ce este posibil, după acordarea protecției internaționale, statele membre iau măsurile necesare pentru a asigura reprezentarea minorilor neînsoțiți printr-un tutore legal sau, dacă este necesar, printr-un organism responsabil cu îngrijirea și bunăstarea minorilor sau prin orice altă formă corespunzătoare de reprezentare, în special cea stabilită de legislație sau printr-o hotărâre judecătorească.

(2) Statele membre se asigură că, la punerea în aplicare a prezentei directive, tutorele desemnat sau reprezentatul țin seama în mod adecvat de nevoile minorilor neînsoțiți. Autoritățile competente evaluează periodic situația.

(3) Statele membre se asigură că minorii neînsoțiți sunt plasați:

- (a) la rude adulte; sau
- (b) într-o familie gazdă; sau
- (c) în centre specializate în cazarea minorilor; sau
- (d) în alte locuri de cazare adaptate pentru minori.

În acest context, se ține seama de opinia copilului, în funcție de vârsta și maturitatea acestuia. [...]

(6) Personalul responsabil pentru minorii neînsoțiți trebuie să aibă și să continue să primească o formare profesională corespunzătoare nevoilor acestora.”

3. *Directiva UE 2013/32 (așa-numita „Directiva privind procedurile de azil”) privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale*

77. Părțile relevante din această directivă se citesc astfel:

Articolul 25 – Garanții pentru minorii neînsoțiți

„(1) [...] statele membre:

(a) iau măsuri de îndată ce este posibil pentru a asigura reprezentarea și asistarea minorului neînsoțit de către un reprezentant pentru a permite acestuia să beneficieze de drepturile și să își îndeplinească obligațiile prevăzute în prezenta directivă. Minorul neînsoțit este imediat informat cu privire la numirea reprezentantului. Reprezentantul își îndeplinește îndatoririle în conformitate cu principiul interesului superior al copilului și are expertiza necesară în acest sens. Persoana care acționează în calitate de reprezentant se schimbă numai dacă este necesar. Organizațiile sau persoanele ale căror interese intră în conflict sau ar putea intra în conflict cu cele ale minorilor neînsoțiți nu sunt eligibile pentru a deveni reprezentanți. Reprezentantul poate fi și reprezentantul menționat în Directiva 2013/33/UE;

(b) se asigură că reprezentantului i se dă posibilitatea de a-l informa pe minorul neînsoțit despre semnificația și posibilele consecințe ale interviului personal și, după caz, despre modul în care trebuie să se pregătească pentru interviul personal. Statele membre se asigură că un reprezentant și/sau un consilier juridic sau un alt consilier admis sau autorizat în acest scop în temeiul legislației interne asistă la interviu și au posibilitatea să adreseze întrebări sau să formuleze observații, în cadrul stabilit de persoana care conduce interviul.

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

Statele membre pot cere ca minorul neînsoțit să fie prezent la interviul personal chiar dacă reprezentantul este prezent.

(2) Statele membre pot să nu desemneze un reprezentant în cazul în care minorul neînsoțit după toate probabilitățile va împlini 18 ani înainte de adoptarea unei decizii în primă instanță.

(3) Statele membre se asigură că:

(a) în cazul în care un minor neînsoțit participă la un interviu personal referitor la cererea sa de protecție internațională în conformitate cu articolele 14-17 și 34 interviul respectiv este efectuat de o persoană care are cunoștințele necesare privind nevoile speciale ale minorilor;

(b) un funcționar care are cunoștințele necesare privind nevoile speciale ale minorilor redactează hotărârea autorității decizionale cu privire la cererea de azil a unui minor neînsoțit.

(4) Informațiile juridice și procedurale menționate la articolul 19 sunt furnizate gratuit minorilor neînsoțiti și reprezentanților acestora și în cadrul procedurilor de retragere a protecției internaționale prevăzute în capitolul IV.

(5) Statele membre pot recurge la examene medicale pentru a determina vârsta minorilor neînsoțiti în cadrul examinării unei cereri de protecție internațională în cazul în care, ca urmare a declarațiilor generale sau a altor indicii relevante, statele membre au îndoieli în legătură cu vârsta solicitantului. În cazul în care, după aceea, statele membre au încă îndoieli cu privire la vârsta solicitantului, acestea prezumă că solicitantul este minor.

Orice examen medical se efectuează cu respectarea deplină a demnității individuale, procedându-se la examinările cele mai puțin invazive și efectuate de profesioniști în domeniul medical calificați, care să permită, în măsura posibilului, un rezultat fiabil.

În cazurile în care se recurge la examene medicale, statele membre se asigură că:

(a) minorii neînsoțiti sunt informați, înainte de examinarea cererii lor de protecție internațională, într-o limbă pe care o înțeleg sau pe care se presupune în mod rezonabil că o înțeleg, despre posibilitatea determinării vârstei lor printr-un examen medical. Aceasta trebuie să cuprindă informații despre metoda de examinare și posibilele consecințe ale rezultatului examenului medical pentru examinarea cererii de protecție internațională, precum și despre consecințele refuzului minorului neînsoțit de a se supune examenului medical;

(b) minorii neînsoțiti și/sau reprezentanții lor sunt de acord cu efectuarea unui examen medical în vederea determinării vârstei minorilor în cauză și

(c) decizia de respingere a cererii de protecție internațională a unui minor neînsoțit care a refuzat să se supună examenului medical nu se întemeiază exclusiv pe acest refuz.

Faptul că un minor neînsoțit a refuzat să se supună unui examen medical nu împiedică autoritatea decizională să adopte o decizie cu privire la cererea de protecție internațională.

(6) Statele membre țin seama în primul rând de interesul superior al copilului atunci când pun în aplicare prezenta directivă. [...]"

4. Directiva UE 2013/33 (așa-numita „Directiva reformată privind condițiile de primire”) de stabilire a standardelor pentru primirea solicitanților de protecție internațională

78. Părțile relevante din această directivă se citesc astfel:

Articolul 23 – Minorii

„(1) Interesul superior al copilului reprezintă un considerent primordial pentru statele membre, cu ocazia transpunerii dispozițiilor prezentei directive referitoare la minori. Statele membre asigură un nivel de trai adecvat pentru dezvoltarea fizică, mintală, spirituală, morală și socială a minorului.

(2) În cadrul analizei interesului superior al copilului, statele membre acordă o atenție deosebită următorilor factori:

(a) posibilitatea de reîntregire a familiei;

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

- (b) bunăstarea și dezvoltarea socială a minorului, ținând cont, în special, de apartenența sa;
 - (c) considerente privind siguranța și securitatea, în special atunci când există riscul ca minorul respectiv să fie victimă a traficului de persoane;
 - (d) opiniile minorului, în acord cu vârsta și maturitatea acestuia.
- (3) Statele membre se asigură că minorii au posibilitatea de a participa la activități de agrement, inclusiv la joacă și la activități recreative adaptate vârstei lor, în interiorul localurilor și centrelor de cazare [...]"

Articolul 24 – Minorii neînsoțiți

„(1) Statele membre adoptă cât mai repede posibil măsurile necesare pentru a asigura că un reprezentant îl reprezintă pe minorul neînsoțit sau îi acordă asistență pentru a-i permite acestuia să beneficieze de drepturile și să își respecte obligațiile prevăzute în prezenta directivă. Minorul neînsoțit este informat imediat de numirea reprezentantului. Reprezentantul își îndeplinește sarcinile în conformitate cu principiul interesului superior al copilului, astfel cum este prevăzut la articolul 23 alineatul (2), și dispune de expertiza necesară în acest scop. În vederea asigurării bunăstării și dezvoltării sociale a minorului, prevăzute la articolul 23 alineatul (2) litera (b), persoana desemnată ca reprezentant este schimbată numai atunci când este necesar. Organizațiile sau persoanele ale căror interese intră în conflict sau ar putea eventual intra în conflict cu cele ale minorului neînsoțit nu sunt eligibile pentru a deveni reprezentanți.

Autoritățile competente evaluează periodic situația acestor minori, inclusiv disponibilitatea mijloacelor necesare pentru reprezentarea minorului neînsoțit.

(2) Minorii neînsoțiți care prezintă o cerere de protecție internațională sunt plasați, de la data la care sunt admiși pe teritoriul respectiv până în momentul în care trebuie să părăsească statul membru în care a fost prezentată sau este examinată cererea de protecție internațională:

- (a) cu membrii adulți ai familiilor lor;
- (b) într-o familie gazdă;
- (c) în centre de cazare specializate pentru primirea minorilor;
- (d) în alte locuri de cazare adecvate pentru minori.

Statele membre pot plasa minorii neînsoțiți în vârstă de minimum 16 ani în centre de cazare destinate solicitanților adulți, dacă acest lucru este în interesul lor superior, astfel cum se prevede la articolul 23 alineatul (2).

Pe cât posibil, frații și surorile din aceeași familie sunt ținuți împreună, ținând cont de interesul superior al minorului în cauză și, în special, de vârsta și gradul de maturitate al acestuia. În cazul minorilor neînsoțiți, schimbările de rezidență sunt limitate pe cât posibil.

3. Statele membre încep căutarea membrilor familiei minorului neînsoțit, dacă este cazul, cu ajutorul organizațiilor internaționale sau al altor organizații relevante, cât mai repede posibil după introducerea cererii de protecție internațională, protejând în același timp interesul superior al minorului. În cazurile în care integritatea fizică sau viața unui minor sau a apropiaților săi ar putea fi amenințate, în special în cazul în care au rămas în țara de origine, colectarea, prelucrarea și difuzarea informațiilor privind persoanele respective trebuie să fie făcute confidențial, pentru a evita punerea în pericol a siguranței acestora.

(4) Personalul care se ocupă de minorii neînsoțiți a avut și continuă să beneficieze de o formare profesională corespunzătoare, ținând cont de nevoile acestora, și are obligația de respectare a normelor privind confidențialitatea prevăzute în dreptul intern în ceea ce privește informațiile la care are acces datorită muncii sale.”

5. Rezoluția Consiliului Uniunii Europene din 26 iunie 1997 privind minorii neînsoțiți care sunt resortisanți ai unor țări terțe

79. Părțile relevante ale acestei rezoluții se citesc astfel:

„Articolul 4 Procedura de azil

[...] 3. (a) În principiu, un solicitant de azil neînsoțit care pretinde că este minor trebuie să facă dovada vârstei sale.

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

În cazul în care o astfel de dovadă nu este disponibilă sau persistă îndoiele serioase cu privire la vârsta unui solicitant de azil, statele membre pot efectua o evaluare a vârstei acestuia. Evaluarea vârstei ar trebui să fie realizată în mod obiectiv. În acest scop, statele membre pot asigura efectuarea unui examen medical pentru stabilirea vârstei, de către un personal medical calificat, cu acordul minorului, de către un reprezentant adult special desemnat sau de către o instituție.

[...] Articolul 6 Dispoziții finale

1. Statele membre ar trebui să țină seama de prezentele orientări în cazul tuturor propunerilor de modificare a legislației lor naționale. În plus, statele membre ar trebui să depună eforturi pentru a-și alinia legislația națională la prezentele orientări înainte de 1 ianuarie 1999.

2. Statele membre au libertatea de a prevedea condiții mai favorabile pentru minorii neînsoțiți.”

B. Planul de acțiune al UE privind minorii neînsoțiți 2010-2014

80. Acest plan de acțiune urmărește să ofere răspunsuri concrete la provocările generate de sosirea unui număr semnificativ de minori neînsoțiți pe teritoriul UE.

81. Acesta recunoaște rolul semnificativ pe care UE îl are în domeniu și vizează o abordare globală și integrată a diverselor sale politici. Planul de acțiune abordează provocările reprezentate de datele insuficiente și, ulterior, trei direcții principale de acțiune: prevenția, programele regionale de protecție, primirea și identificarea de soluții durabile.

82. Printre prioritățile evidențiate în cadrul planului de acțiune se numără asigurarea unor standarde mai ridicate de protecție a copiilor neînsoțiți în legislația UE și evaluarea necesității de a introduce modificări specifice sau un instrument specific de stabilire a unor standarde comune privind primirea minorilor neînsoțiți și asistența acordată acestora în ceea ce privește, printre altele, tutela, reprezentarea juridică, accesul la locuri de cazare și la îngrijire, interviurile inițiale și educația.

C. EASO (European Asylum Support Office, Biroul European de Sprijin pentru Azil al UE)⁷

83. Raportul „Practicile de evaluare a vârstei în Europa” (2013) oferă orientări practice, recomandări și instrumente pentru aplicarea principiului interesului superior al copilului în cadrul procesului de evaluare a vârstei. Acesta promovează o abordare multidisciplinară și holistică.

84. Acesta se concentrează, printre altele, pe principiul prezumției de nevinovăție, dreptul persoanei la informare și de a-și exprima opiniile, importanța desemnării unui tutore legal și a unui reprezentant și necesitatea de a oferi unei persoane posibilitatea de a contesta rezultatele evaluării vârstei sale.

85. „Ghidul practic privind evaluarea vârstei”, a doua ediție (2018), se bazează pe informațiile privind procesul și metodele de evaluare a vârstei care sunt analizate în raportul EASO din 2013.

86. În plus față de conținutul acestuia din urmă, ghidul subliniază faptul că nu există nicio metodă de evaluare a vârstei care să poată oferi rezultate absolut exacte în ceea ce privește vârsta cronologică a unei persoane și că toate metodele prezintă o marjă de eroare. În ceea ce privește testele privind maturitatea oaselor carpiene (mână/încheietură), cel mai practicat grup de teste în rândul statelor membre, EASO subliniază că „statutul socioeconomic este un factor-cheie care afectează gradul de osificare”, ceea ce duce la subestimarea vârstei unei persoane.

⁷Biroul European de Sprijin pentru Azil (EASO) a devenit Agenția Uniunii Europene pentru Azil (European Union Agency for Asylum, EUAA) la 19 ianuarie 2022, ca urmare a intrării în vigoare a Regulamentului (UE) 2021/2303 privind Agenția Uniunii Europene pentru Azil (EUAA).

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

Se consideră că analiza dentară „nu este concepută pentru a estima vârsta cronologică”, în timp ce evaluarea dezvoltării fizice este „cea mai puțin precisă” metodă.

87. Ghidul EASO subliniază, de asemenea, necesitatea de a realiza o evaluare a vârstei utilizând o metodă cât mai puțin intruzivă. Toate radiografiile sunt intruzive din punct de vedere fizic, deoarece folosesc radiații ionizante, care pot fi dăunătoare. Există, de asemenea, o opoziție, din motive de etică, față de utilizarea radiațiilor, dacă aceasta nu este în scopuri medicale. Examinările pentru stabilirea maturității sexuale au un caracter extrem de intruziv și intră în conflict cu dreptul la demnitate, dreptul la integritate și dreptul la respectarea vieții private și ar trebui să nu se recurgă la ele în scopul evaluării vârstei.

D. Raport de sinteză – Copiii separați care solicită azil în statele membre ale Uniunii Europene, (FRA) 2010

88. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) a realizat un studiu privind condițiile de trai, dispozițiile și procedurile de luare a deciziilor cu privire la copiii care solicită azil în douăsprezece state membre ale UE, prin intermediul unor metode de cercetare participative axate pe copii.

89. Studiul a identificat bunele practici și deficiențele sistemelor existente în ceea ce privește aspecte precum cazarea, accesul la asistență medicală, educație și formare, reprezentarea juridică, rolul asistenților sociali, evaluarea vârstei, depistarea și reîntregirea familiei.

90. În ceea ce privește evaluarea vârstei, raportul comparativ are următorul cuprins:

„Ar trebui să se recurgă la evaluarea vârstei numai în cazul în care există motive serioase de îndoială cu privire la vârsta unei persoane. În cazul în care examinările medicale sunt considerate esențiale, copilul trebuie să își dea consimțământul în cunoștință de cauză pentru realizarea procedurii, după ce i-au fost explicate eventualele consecințe juridice și asupra sănătății ale acesteia, într-un mod simplu, adaptat copilului și într-o limbă pe care acesta o înțelege. Evaluarea vârstei ar trebui să fie realizată într-un mod care să țină seama de genul copilului în cauză, de către experți independenți care cunosc bine contextul cultural al copilului și cu deplina respectare a demnității copilului. Recunoscând că evaluarea vârstei nu poate fi precisă, în cazul în care există îndoieli, autoritățile ar trebui să trateze persoana în cauză ca pe un copil și să îi acorde posibilitatea de a contesta deciziile adoptate în urma evaluării vârstei sale.”

E. Evaluarea vârstei și prelevarea amprentelor digitale ale copiilor în cadrul procedurilor de azil – cerințe privind vârsta minimă în ceea ce privește drepturile copiilor în UE” (FRA) 2018

91. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE a cartografiat dispozițiile legislative naționale în această privință și a formulat următoarele trei recomandări cu privire la procedurile de evaluare a vârstei:

„1. Atunci când efectuează un examen medical de evaluare a vârstei, statele membre ale UE ar trebui să ia în considerare solicitarea consimțământului explicit atât al persoanei în cauză, cât și al reprezentantului legal al acesteia.

2. Statele membre ale UE ar trebui să recurgă la proceduri de evaluare a vârstei unei persoane numai în cazul în care există motive de îndoială privind vârsta acesteia. Acestea ar trebui să recurgă la examene medicale numai în cazul în care evaluarea vârstei nu se poate baza pe alte metode, mai puțin invazive, cum ar fi actele de identitate sau un interviu desfășurat de asistenți sociali specializați. Examenele medicale, în special cele care implică radiații, ar trebui să fie utilizate ca o metodă de ultimă instanță pentru stabilirea vârstei unei persoane care solicită protecție internațională, în timp ce examenele de stabilire a maturității sexuale ar trebui interzise. Examenele medicale ar trebui să fie efectuate întotdeauna de membrii unui personal medical calificat, care să respecte toate protocoalele medicale relevante și să țină seama de dimensiunea de gen, precum și de contextul cultural al persoanei în cauză. Dacă statele membre încă au îndoieli cu privire la vârsta persoanei în cauză, după realizarea unui examen de evaluare medicală, acestea ar

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

trebuie să decidă în favoarea stabilirii vârstei persoanei respective ca fiind sub 18 ani (prezumția de minoritate), astfel cum se prevede la articolul 25 alineatul (5) din Directiva privind procedurile de azil.

3. Persoanele care trebuie să se supună unui examen medical de evaluare a vârstei lor ar trebui să fie informate cu privire la natura examenului medical respectiv și la posibilele consecințe juridice și asupra sănătății ale acestuia, în special în ceea ce privește statutul lor juridic de solicitanți de protecție internațională. Aceste informații ar trebui furnizate de autoritățile naționale competente, într-un mod adaptat copiilor și într-o limbă pe care aceștia o înțeleg. Pentru a asigura respectarea drepturilor copilului, este esențial ca, înainte să recurgă la procedura de evaluare a vârstei, autoritățile naționale să numească un tutore care să sprijine și să reprezinte persoana care face obiectul evaluării.”

F. „Abordări privind minorii neînsoțiți în urma stabilirii statutului în țările UE plus Norvegia”, Raport al Rețelei europene de migrație (REM)(EMN, European Migration Network) a Comisiei Europene, iulie 2018

92. Acest raport, elaborat de REM, se axează în special pe situația minorilor neînsoțiți cărora li s-a acordat un permis de ședere sau față de care s-a emis o decizie de returnare.

93. În ceea ce privește numărul minorilor neînsoțiți în UE, raportul afirmă că acesta a crescut dramatic în 2015, ajungând la un total de 99 995 de minori (o creștere de 315% față de anul precedent) înainte de a scădea la 31 975 în 2017. Germania, Suedia, Italia, Austria și Ungaria au primit cei mai mulți minori care au solicitat azil în UE, în perioada 2014-2017. Majoritatea acestor minori erau băieți (89%). Cei mai mulți dintre ei aveau vârste cuprinse între 16 și 17 ani (65%), doar o mică parte având vârsta sub 14 ani.

94. Raportul oferă informații cu privire la măsurile de îngrijire adoptate de statele membre ale UE în privința minorilor neînsoțiți, inclusiv după ce aceștia împlinesc 18 ani, cu privire la cazarea și integrarea lor, la sistemele de tutelă aplicabile acestora, precum și la asistența medicală acordată acestora.

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA CAPĂTUL DE CERERE FORMULAT DE DOMNUL MOUSSA CAMARA

95. Curtea reiterează faptul că reprezentantul reclamantului nu numai că trebuie să furnizeze o împuternicire sau o procură scrisă (art. 45 § 3 din Regulamentul Curții), dar și faptul că este important ca reclamantul și reprezentantul său să mențină legătura pe tot parcursul procedurii. O astfel de legătură este esențială atât pentru a afla mai multe despre situația particulară a reclamantului, cât și pentru a confirma interesul său continuu de a-și menține cererea [a se vedea *V.M. și alții împotriva Belgiei* (radiere) (MC), nr. 60125/11, pct. 35, 17 noiembrie 2016; *Sharifi și alții împotriva Italiei și Greciei*, nr. 16643/09, pct. 124, 21 octombrie 2014; și, *mutatis mutandis*, *Ali împotriva Elveției*, 5 august 1998, pct. 32, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-V]. În cauza *N.D. și N.T. împotriva Spaniei* (MC) (nr. 8675/15 și 8697/15, pct. 73, 13 februarie 2020), Curtea a constatat că, în situația în care reprezentantul reclamantului a pierdut legătura cu clientul său, în special în cauzele care au ca obiect expulzarea unor cetățeni străini, ar putea fi justificată radierea cererii de pe rolul Curții, în conformitate cu art. 37 § 1. Lipsa contactului a fost considerată uneori o indicație a faptului că reclamantul nu mai dorea să mențină cererea în sensul art. 37 § 1 lit. a) [a se vedea *Ibrahim Hayd împotriva Țărilor de Jos* (dec.), nr. 30880/10, 29 noiembrie 2011 și *Kadzoev împotriva Bulgariei* (dec.), nr. 56437/07, pct. 7, 1 octombrie 2013] sau că examinarea cererii nu se mai justifică, întrucât reprezentantul nu putea să continue procedura „în mod semnificativ”, în special din cauza lipsei unor instrucțiuni din partea reclamantului, în pofida procurii care împuternicea avocatul să continue procedura [a se vedea *Ali*, citată anterior, pct. 30-33, și *Ramzy împotriva Țărilor de Jos*

(radiere), nr. 25424/05, pct. 64-66, 20 iulie 2010]. În unele cauze, Curtea a combinat aceste două motive în constatările sale [a se vedea M.H. împotriva *Ciprului* (dec.), nr. 41744/10, pct. 14, 14 ianuarie 2014 și M.Is. împotriva *Ciprului* (dec.), nr. 41805/10, pct. 20, 10 februarie 2015]. În hotărârea *Sharifi și alții* (citată anterior), Curtea a radiat cererea de pe rol în măsura în care privea anumiți reclamanți cu privire la care informațiile deținute de avocat erau vagi, superficiale și insuficient motivate (pct. 127-129 și 131-134).

96. În speță, în urma solicitării Curții de a fi informată dacă reprezentanții reclamantului încă țineau legătura cu clientul lor, la 24 iunie 2021, aceștia din urmă au răspuns printr-o scrisoare că au pierdut legătura cu acesta. Curtea observă, de asemenea, că reprezentanții nu au insistat ca, în pofida acestei situații, Curtea să continue examinarea cererii reclamantului (a se deosebi de *V.M. și alții*, citată anterior, pct. 32).

97. Având în vedere cele de mai sus și în lipsa unor circumstanțe speciale privind respectarea drepturilor garantate de Convenție și de protocoalele la aceasta, Curtea, în conformitate cu art. 37 § 1 lit. a) din Convenție, consideră că nu se mai justifică examinarea cererii depuse de domnul Moussa Camara.

98. În consecință, acest capăt de cerere ar trebui să fie scos de pe rolul Curții.

II. CAPĂTUL DE CERERE FORMULAT DE DOMNUL OUSAINOU DARBOE

A. Calitatea procesuală activă a reclamantului

99. Guvernul a subliniat că, la momentul depunerii cererii reclamantului, acesta din urmă era minor și nu era reprezentat de un tutore legal. Prin urmare, acesta nu avea calitate procesuală activă în cadrul procedurii în fața Curții.

100. Reclamantul a observat că, în cazul său, nu fusese numit un tutore legal la inițiativa autorităților naționale, în pofida faptului că acest lucru era impus de lege, și că acest lucru constituia, în fapt, unul dintre aspectele esențiale ale plângerilor sale.

101. Curtea a examinat deja cauze în care procura de reprezentare în fața Curții a fost furnizată de un reclamant minor (a se vedea *Rahimi împotriva Greciei*, nr. 8687/08, 5 aprilie 2011) sau de un reclamant a cărui vârstă nu a putut fi stabilită cu certitudine (a se vedea *Ahmade împotriva Greciei*, nr. 50520/09, 25 septembrie 2012).

102. Curtea constată că nu există niciun motiv pentru a se abate de la această abordare. În plus, din dosar reiese că plângerile reclamantului se întemeiază, printre altele, pe faptul că, în cauza sa, nu a fost numit niciun reprezentant, în pofida declarației sale potrivit căreia era minor.

103. Chiar presupunând că argumentul preliminar al Guvernului ar putea fi interpretat ca o excepție a inadmisibilității cauzei pentru lipsa calității procesuale active a reclamantului, Curtea concluzionează că acesta trebuie să fie respins.

B. Excepția ridicată de Guvern cu privire la neepuizarea căilor de atac interne

104. În cadrul observațiilor sale cu privire la fondul capătului de cerere formulat de reclamant în temeiul art. 13 din Convenție, Guvernul a susținut că reclamantul a avut posibilitatea de a contesta evaluarea vârstei sale în temeiul articolului 19 din Decretul legislativ nr. 25 din 2008 (a se vedea supra, pct. 45), care prevede următoarele:

„Minorilor neînsoțiți care și-au exprimat intenția de a solicita protecție internațională li se acordă asistența necesară pentru a depune o astfel de cerere. Aceștia li se acordă asistența unui tutore legal în toate etapele examinării cererii [...]”

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

105. În plus, Guvernul a subliniat că articolul 26 din decret prevedea că, în cazul în care cererea de protecție internațională era formulată de un minor neînsoțit, trebuia să fie inițiată imediat procedura de instituire a tutelei, în scopul numirii unui tutore legal.

106. În opinia Guvernului, reclamantul sau reprezentantul său ar fi putut să declare apel împotriva rezultatului evaluării vârstei reclamantului, contestând decizia instanței de tutelă.

107. Întemeindu-se pe argumentele sus-menționate, Guvernul a concluzionat că cererea ar trebui să fie declarată inadmisibilă în temeiul art. 35 § 1 din Convenție.

108. Curtea observă că, la 16 ianuarie 2017, reclamantul a depus o cerere la Tribunalul Regional din Veneția pentru a obține numirea unui tutore legal. Cu această ocazie, reprezentanții săi au subliniat că acesta nu beneficiase de garanțiile care îi erau acordate de dreptul intern în calitate de solicitant de azil minor neînsoțit. De asemenea, trebuie să se observe că, având în vedere că nu a fost numit un tutore legal la sosirea sa în Italia, reclamantul a depus cu promptitudine cererea sa de îndată ce a primit asistență juridică (a se vedea supra, pct. 14 și 15). La 19 ianuarie 2017, instanța de tutelă a adnotat prima pagină a cererii cu cuvintele „A se trimite la sediul poliției din Veneția pentru efectuarea verificărilor necesare”. Cu toate acestea, ulterior acestei adnotări, reprezentanților reclamantului nu li s-a adresat nicio altă comunicare cu privire la modul de soluționare a acestei cereri și nici Guvernul nu le-a furnizat nicio informație în această privință.

109. Având în vedere cele de mai sus, Curtea concluzionează că reclamantul a exercitat, în măsura în care a putut, calea de atac internă indicată de Guvern, dar fără succes. Prin urmare, excepția ridicată de acesta trebuie respinsă.

C. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 8 din Convenție

110. Reclamantul s-a plâns că autoritățile competente nu i-au recunoscut drepturile în calitate de solicitant de azil minor neînsoțit. El a susținut că lipsa protecției a constituit o încălcare a dreptului său la respectarea vieții sale private. A invocat art. 3 și 8 din Convenție.

111. Având în vedere competența sa de încadrare juridică a faptelor [a se vedea *Radomilja și alții împotriva Croației* (MC), nr. 37685/10 și 22768/12, pct. 114, 20 martie 2018), Curtea va examina plângerea numai din perspectiva art. 8, ale cărui dispoziții relevante sunt formulate astfel:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private [...]

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

1. Argumentele părților

(a) Reclamantul

112. Reclamantul a susținut că, deși a declarat că era minor, a fost cazat într-un centru de primire pentru adulți, în care nu a putut beneficia de măsurile de sprijin și de protecție adecvate vârstei sale.

113. El s-a plâns, de asemenea, de lipsa accesului la informații juridice și de dificultățile pe care le-a întâmpinat în ceea ce privește comunicarea disconfortului său și a nevoilor sale, în absența unui interpret sau a unui mediator cultural.

114. În sfârșit, acesta a atras atenția Curții asupra faptului că a fost considerat adult pe baza unei proceduri de evaluare a vârstei care s-a desfășurat cu încălcarea dispozițiilor relevante ale dreptului național și internațional.

(b) Guvernul

115. Guvernul a susținut că reclamantul a fost plasat în centrul de primire inițială și temporară din Cona pentru a fi identificat, în conformitate cu legea și pe baza declarațiilor sale. În cele din urmă, el a fost transferat într-un centru pentru minori, astfel cum a solicitat Curtea în temeiul art. 39 din Regulamentul Curții.

116. În ceea ce privește garanțiile acordate reclamantului în calitate de minor neînsoțit, Guvernul a făcut trimitere la mai multe dispoziții de drept intern, printre care Decretul legislativ nr. 25 din 2008 și Decretul legislativ nr. 142 din 2015, Protocolul din 2016 privind identificarea și evaluarea holistică și multidisciplinară a vârstei minorilor neînsoțiți, Circulara Ministrului de Interne din 9 iulie 2007 și Decretul Președintelui Consiliului de Miniștri nr. 234 din 2016.

2. Observațiile terților intervenienți**(a) Centrul AIRE, Consiliul Olandez pentru Refugiați și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați (ECRE)**

117. Acești terți au subliniat vulnerabilitatea migranților minori și importanța aplicării principiului interesului superior al copilului în toate acțiunile întreprinse cu privire la copii. Pentru acest lucru, este necesar să existe un regim special în ceea ce privește procedurile de azil și condițiile de primire, distinct de cel aplicabil adulților.

118. Intervenienții au considerat că, datorită potențialului impact al procedurilor de evaluare a vârstei asupra integrității psihice și fizice a subiectului, acestea intră sub incidența art. 8 din Convenție. Aceste proceduri de evaluare a vârstei trebuie să fie însoțite de garanții procedurale, cum ar fi furnizarea de informații privind procedura de azil, dreptul copiilor de a fi ascultați în cadrul oricărei proceduri judiciare sau administrative și obligația de a obține consimțământul în cunoștință de cauză/informat al acestora înainte de a proceda la o examinare de evaluare a vârstei.

(b) Apărătorul Drepturilor (Défenseur des droits)

119. Acest terț a subliniat că vulnerabilitatea migranților minori impune ca Guvernele să asigure protecția efectivă a drepturilor lor, inclusiv garanția numirii unui tutore sau a unui reprezentant legal, care ar trebui să fie independent și calificat pentru asistarea corespunzătoare a minorului.

120. Minorii ar trebui, de asemenea, să fie informați cu privire la procedurile la care sunt supuși, cu ajutorul unui interpret, dacă este necesar.

3. Motivarea Curții**(a) Cu privire la admisibilitate**

121. Părțile nu contestă faptul că art. 8 este aplicabil și că prezenta cauză privește dreptul reclamantului la respectarea vieții sale private. Curtea apreciază că nu există niciun motiv pentru a ajunge la o concluzie diferită, în special având în vedere următoarele motive.

122. Ar trebui reiterat că obligația pozitivă ce revine statelor în temeiul art. 8 din Convenție include obligația autorităților competente de a examina prompt cererea de azil a unei persoane, pentru a se asigura că situația sa de nesiguranță și incertitudine durează cât mai puțin timp posibil [a se vedea, *mutatis mutandis*, *M.S.S. împotriva Belgiei și Greciei* (MC), nr. 30696/09, pct. 262, 21 ianuarie 2011].

123. Curtea observă, de asemenea, că noțiunea de „viață privată” este una largă și nu se pretează unei definiții exhaustive (a se vedea *Pretty împotriva Regatului Unit*, nr. 2346/02, pct. 61, CEDO 2002-III). Aceasta acoperă integritatea fizică și psihică a unei persoane și, prin urmare, poate cuprinde mai multe aspecte ale identității unei persoane, cum ar fi, de exemplu,

identificarea sexuală, orientarea sexuală și numele unei persoane, precum și elemente legate de dreptul unei persoane la propria imagine [a se vedea *S. și Marper împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 30562/04 și 30566/04, pct. 66, CEDO 2008]. Art. 8 protejează, în plus, dreptul la dezvoltare personală și dreptul de a stabili și dezvolta relații cu alte persoane și cu lumea înconjurătoare [a se vedea, de exemplu, *Odièvre împotriva Franței* (MC), nr. 42326/98, pct. 29, CEDO 2003-III, *Denisov împotriva Ucrainei* (MC), nr. 76639/11, pct. 95, 25 septembrie 2018 și *Milićević împotriva Muntenegrului*, nr. 27821/16, pct. 54, 6 noiembrie 2018, toate cu trimiterile suplimentare aferente]. Obligațiile impuse statelor care urmăresc să protejeze acest drept sunt și mai importante atunci când, precum în speță, sunt în joc relațiile personale ale unui minor neînsoțit, într-un context de migrație care îl face deosebit de vulnerabil.

124. Curtea consideră că vârsta unei persoane este un mijloc de identificare personală și că procedura de evaluare a vârstei unei persoane care pretinde că este minoră, inclusiv garanțiile procedurale care o însoțesc, este esențială pentru a-i garanta toate drepturile care decurg din statutul său de minor.

125. De asemenea, aceasta subliniază importanța procedurilor de evaluare a vârstei în contextul migrației. Aplicabilitatea legislației interne, europene și internaționale care protejează drepturile copilului începe din momentul în care persoana în cauză este identificată ca fiind copil. A stabili dacă o persoană este minoră este, prin urmare, primul pas către recunoașterea drepturilor sale și punerea în aplicare a tuturor măsurilor de îngrijire necesare. Într-adevăr, în cazul în care un minor este identificat în mod eronat ca fiind adult, pot fi luate măsuri grave, care îi încalcă drepturile.

126. În conformitate cu „Raportul tematic privind copiii migranți și refugiați”, elaborat de Reprezentantul Special pentru migrație și refugiați al Secretarului General al Consiliului Europei (SRSG), precum și Raportul Rețelei europene de migrație (REM) a Comisiei Europene (a se vedea supra, pct. 69 și pct. 92 și următoarele), aproximativ 30% dintre solicitanții de azil care au sosit în Europa în ultimii ani au fost copii. Numărul copiilor neînsoțiți a crescut în 2015, ajungând la un total de 99 995 de minori (o creștere de 315% față de anul precedent) înainte de a scădea la 31 975 în 2017. Italia se numără printre țările care au primit cel mai mare număr de minori care au solicitat azil în UE, în perioada 2014-2017.

127. Rezultă că acest capăt de cerere nu este nici vădit nefondat, nici inadmisibil pentru alte motive enumerate la art. 35 din Convenție. Prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil.

(b) Cu privire la fond

(i) Cu privire la respectarea art. 8 din Convenție

(a) Principii generale

128. Curtea reiterează că, deși obiectul art. 8 este, în esență, acela de a proteja persoanele particulare împotriva ingerințelor arbitrare ale autorităților publice, acesta nu se limitează la a obliga statele să se abțină de la astfel de ingerințe. Pe lângă acest angajament negativ fundamental, pot exista obligații pozitive inerente respectării efective a vieții private și de familie [a se vedea *Bédat împotriva Elveției* (MC), nr. 56925/08, pct. 73, CEDO 2016, și *Lozovie împotriva Rusiei*, nr. 4587/09, pct. 36, 24 aprilie 2018]. Statele beneficiază de o largă marjă de apreciere în ceea ce privește alegerea modului în care își îndeplinesc obligațiile pozitive [a se vedea *A, B și C împotriva Irlandei* (MC), nr. 25579/05, pct. 249, CEDO 2010].

(β) Cu privire la domeniul de aplicare al plângerii reclamantului

129. Fondul plângerii reclamantului privește faptul că statul nu a luat toate măsurile necesare pentru a-l proteja pe acesta în calitate de minor și pentru a asigura garanțiile procedurale legate

de evaluarea vârstei sale. Curtea consideră oportun să abordeze prezenta cauză din perspectiva obligației pozitive a Italiei în temeiul art. 8 din Convenție.

130. Pentru a stabili dacă au fost întrunite cerințele art. 8 din Convenție în cauza de față, Curtea va lua în considerare, în primul rând, cadrul juridic național și internațional aplicabil la momentul faptelor și, în al doilea rând, va examina dacă autoritățile au luat măsuri rezonabile pentru a asigura drepturile procedurale ale reclamantului în cadrul procedurii de evaluare a vârstei.

131. În acest context, Curtea subliniază că nu este de competența sa să speculeze dacă reclamantul era sau nu minor la momentul sosirii sale în Italia sau dacă acesta a prezentat documente care să dovedească vârsta sa. Cu toate acestea, este convinsă că, la un moment dat după sosirea sa, el a declarat că era minor. Este probabil ca acest lucru să se fi întâmplat înainte de sosirea sa în Cona, când i-a fost furnizat un card de sănătate care indica data nașterii sale ca fiind 22 februarie 1999, ceea ce înseamnă că acesta era minor la momentul respectiv (a se vedea supra, pct. 11). Acest lucru nu a fost contestat de Guvern. De asemenea, trebuie observat că nu există niciun indiciu că susținerile reclamantului potrivit cărora era minor erau nefondate sau nerezonabile. În plus, este posibil să fi existat o declarație anterioară, dată de reclamant cu ocazia plasării sale inițiale într-un centru pentru minori, aspect asupra căruia, totuși, Guvernul nu a adoptat o poziție clară. Având în vedere cele de mai sus, obiectul cauzei este de a stabili dacă, în temeiul art. 8 din Convenție, autoritățile naționale au asigurat garanțiile procedurale care decurg din statutul reclamantului de minor neînsoțit care solicită protecție internațională.

(γ) Sursele juridice naționale și internaționale aplicabile la momentul faptelor

132. Curtea reiterează, în primul rând, faptul că Legea nr. 47 din 2017 a intrat în vigoare la 6 mai 2017, adică după ce au avut loc faptele cauzei. Această lege a adăugat articolul 19-bis la Decretul legislativ nr. 142 din 2015 (a se vedea supra, pct. 47), care a introdus o evaluare socio-medicală a vârstei, bazată pe o abordare multidisciplinară și efectuată de către profesioniști instruiți în mod corespunzător. Această lege stabilește, în special, garanțiile aplicabile migranților minori și diferitele etape ale procedurii de evaluare a vârstei, ținând seama de diferitele norme aplicabile și precizând stadiul și tipul de acțiune care trebuie întreprinsă de autoritățile judiciare, de administrație și de personalul medical. În plus, sistemul juridic a fost îmbunătățit și mai mult după ce Tribunalul pentru minori a dobândit competența de a elibera certificate de evaluare a vârstei (Decretul legislativ nr. 220 din 22 decembrie 2017, a se vedea articolul 19-bis din Decretul legislativ nr. 142 din 2015, supra, pct. 47). Curtea salută aceste intervenții legislative.

133. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că, la momentul faptelor din prezenta cauză, dreptul intern și dreptul Uniunii ofereau deja o serie de garanții pentru solicitanții de azil minori neînsoțiti.

134. Curtea face referire la articolul 19 din Decretul legislativ nr. 25 din 2008 de punere în aplicare a articolului 17 din Directiva 2005/85/CE, în vigoare la momentul faptelor, privind standardele minime cu privire la procedurile din statele membre de acordare și retragere a statutului de refugiat (a se vedea supra, pct. 45 și 75), care prevedea garanții pentru minorii neînsoțiti, cum ar fi asistență din partea unui tutore legal pe parcursul examinării cererii de protecție internațională, necesitatea de a obține consimțământul persoanei în cauză pentru efectuarea unui examen medical neinvaziv, în cazul în care există îndoieli cu privire la minoritatea acesteia, dreptul său de a fi informată despre posibilitatea determinării vârstei sale printr-un examen medical, metoda de examinare și consecințele rezultatului examenului medical pentru examinarea cererii sale de azil. Articolul 26 din decret prevede că, în cazul în care cererea de protecție internațională este formulată de un minor neînsoțit, trebuie să fie

suspendată procedura și să fie inițiată o procedură de instituire a tutelei, în vederea numirii unui tutore legal pentru minor.

135. Alineatele (1) și (2) ale articolului 18 din Decretul legislativ nr. 142 din 2015, de punere în aplicare a Directivelor 2013/32 și 2013/33 privind procedurile de azil, astfel cum erau în vigoare la momentul evenimentelor (a se vedea supra, pct. 47), menționează importanța primordială a respectării principiului interesului superior al copilului în punerea în aplicare a măsurilor de primire, pentru a le asigura minorilor condiții de trai adecvate. Acestea clarifică faptul că este necesar ca minorul să fie ascultat, ținându-se cont de vârsta sa, de gradul său de maturitate și de dezvoltare personală, cu scopul de cunoaște experiența sa anterioară și de a evalua riscul ca acesta să fie victima traficului de persoane, precum și pentru a evalua posibilitatea reîntregirii familiei.

136. De asemenea, Curtea reiterează faptul că existau unele măsuri administrative și la momentul faptelor. În observațiile sale cu privire la admisibilitate și la fondul cauzei, Guvernul a făcut trimitere la mai multe surse, printre care Circulara Ministrului de Interne din 9 iulie 2007 (a se vedea supra, pct. 52) care menționează marja de eroare inerentă procesului de evaluare a vârstei migranților minori. În plus, Orientările Ministerului Muncii și Politicilor Sociale din 19 decembrie 2013 privind minorii străini neînsoțiți (a se vedea supra, pct. 10) afirmă că vârsta trebuie să fie evaluată de autoritățile competente cu respectarea drepturilor și a garanțiilor stabilite pentru minori.

137. În ceea ce privește dreptul Uniunii în vigoare la momentul faptelor, Curtea poate să facă referire doar la directivele menționate (a se vedea supra, pct. 75, 76, 77 și 78), care au fost puse în aplicare în Italia, precum și la Rezoluția Consiliului Uniunii Europene din 26 iunie 1997 (a se vedea supra, pct. 79).

138. În ceea ce privește sursele Consiliului Europei, Curtea reiterează, în special, Rezoluția 1810 (2011) a Adunării Parlamentare (a se vedea supra, pct. 67).

139. Aceste texte recunosc în mod clar importanța primordială a aplicării principiilor interesului superior al copilului și prezumției de minoritate în privința copiilor migranți neînsoțiți care ajung în Europa.

140. În special, se acordă atenție nevoii ca unui copil să i se pună imediat la dispoziție un tutore și ca acesta să fie asistat în cursul procedurii de azil. Sunt prezentate mai multe considerații în legătură cu examenele medicale și metodele de evaluare a vârstei. În plus, ar trebui să se țină seama întotdeauna de marja de eroare inerentă examenelor medicale.

141. Deși nu este de competența Curții să decidă, în cadrul aprecierilor sale referitoare la obligațiile prevăzute la art. 8, dacă au fost respectate aceste standarde juridice naționale, europene și internaționale, sursele juridice citate anterior demonstrează faptul că, la momentul faptelor, exista o recunoaștere generală a nevoii de a asigura migranților minori neînsoțiți o protecție specială. Prin urmare, Curtea va examina dacă autoritățile italiene au furnizat o astfel de protecție specială în contextul situației reclamantului.

(d) Obligația pozitivă a autorităților naționale de a proteja drepturile reclamantului în calitate de minor neînsoțit

142. Curtea constată că drepturile procedurale ale reclamantului, care decurg din statutul său de minor neînsoțit și solicitant de protecție internațională, au fost puse în aplicare în două moduri în prezenta cauză, și anume (i) asigurarea reprezentării sale și (ii) furnizarea de informații adecvate în cursul procesului de evaluare a vârstei.

– Numirea unui tutore și/sau a unui reprezentant

143. Făcând referire în special la dispozițiile interne și la cele ale dreptului UE citate anterior (a se vedea pct. 134 și următoarele), Curtea nu poate decât să recunoască faptul că autoritățile

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

naționale nu i-au pus la dispoziție reclamantului cu promptitudine un tutore sau un reprezentant legal. Deși și-a exprimat în mod incontestabil dorința de a solicita protecție internațională după sosirea sa, acesta nu a fost în măsură să solicite desemnarea unui tutore până la 16 ianuarie 2017, când a depus o cerere în fața Tribunalului din Veneția.

144. Astfel, Curtea consideră că faptul că, în cauza reclamantului, nu a fost desemnat cu promptitudine un tutore sau un reprezentant legal l-a împiedicat pe acesta să formuleze în mod corespunzător și efectiv o cerere de azil.

– Dreptul reclamantului la informare în cadrul procedurii de evaluare a vârstei

145. Ca urmare a neluării în considerare a statutului său declarat de minor, reclamantul a fost cazat într-un centru de primire pentru adulți.

146. O lună mai târziu, la 27 octombrie 2016, a fost efectuată o radiografie a mâinii sale stângi și a încheieturii mâinii sale stângi, fără să i se furnizeze nicio informație cu privire la tipul procedurii de evaluare a vârstei la care era supus și la posibilele consecințe ale acesteia. Ulterior, s-a ajuns la concluzia că reclamantul era adult. În aceste condiții, Curtea consideră că nu este necesar să examineze existența sau validitatea consimțământului acestuia de a fi supus unui examen medical, sau să aprecieze caracterul adecvat al acestuia (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Mahamed Jama împotriva Maltei*, nr. 10290/13, 26 noiembrie 2015, și *Abdullahi Elmi și Aweys Abubakar împotriva Maltei*, nr. 25794/13 și 28151/13, 22 noiembrie 2016).

147. Cu toate acestea, trebuie să se constate că nu i-a fost comunicat raportul medical relevant, care nu a indicat nicio marjă de eroare.

148. Curtea constată, de asemenea, că, în cauza reclamantului, nu a fost pronunțată nicio hotărâre judecătorească și nu a fost adoptată nicio măsură administrativă prin care să se constate că reclamantul era adult, ceea ce a făcut imposibilă formularea unui recurs de către acesta.

149. Odată ajuns în centrul Cona și, ulterior, asistat de avocații săi, acesta a depus imediat o cerere la Tribunalul Ordinar din Veneția în vederea numirii unui tutore legal și a recunoașterii drepturilor sale protejate de legislația internă aplicabilă, în calitate sa de solicitant de azil minor neînsoțit. Cu toate acestea, nu i-a fost furnizată nicio informație cu privire la modul de soluționare a acestei cereri.

150. La scurt timp după cererea formulată de reclamant în temeiul art. 39, Guvernul l-a transferat într-o structură adecvată pentru minorii neînsoțiți. Acolo, reclamantul a fost intervievat de psihologi și reprezentanți ai FAMI și a fost asistat de un interpret. În pofida acestor acțiuni pozitive, Curtea nu poate decât să observe că, din cauza deficiențelor în ceea ce privește garanțiile procedurale de care a beneficiat în calitate de migrant minor după sosirea sa în Italia, reclamantul nu a beneficiat de instrumentele necesare pentru a depune o cerere de azil și a fost plasat într-un centru de primire pentru adulți supraaglomerat, pentru o perioadă de peste patru luni.

(ε) Concluzie

151. Astfel cum s-a menționat anterior, noțiunea de „viață privată” este una largă și nu se pretează unei definiții exhaustive, aceasta acoperind atât integritatea fizică, cât și cea psihică a unei persoane. Această noțiune include, de asemenea, dreptul la dezvoltare personală și dreptul de a stabili și dezvolta relații cu alte persoane și cu lumea înconjurătoare (a se vedea supra, pct. 123, cu trimitere la jurisprudența Curții).

152. În plus, Curtea reiterează că interesul statelor de a dejuca tentativele de eludare a normelor privind imigrația nu trebuie să îi priveze pe minorii străini, în special dacă aceștia sunt neînsoțiți, de protecția garantată de statutul lor. Protecția drepturilor fundamentale și constrângerile impuse de politica de imigrare a unui stat trebuie așadar să fie reconciliate (a se

vedea *Mubilanzila Mayeka și Kaniki Mitunga împotriva Belgiei, nr. 13178/03, pct. 81, CEDO 2006 XI*).

153. În speță, autoritățile italiene nu au aplicat principiul prezumției de minoritate, pe care Curtea îl consideră drept un element inerent protecției dreptului la respectarea vieții private al unei persoane străine neînsoțite care declară că este minoră.

154. Deși aprecierea de către autoritățile naționale a vârstei unei persoane ar putea constitui o etapă necesară în cazul în care există îndoieli cu privire la minoritatea sa, principiul prezumției implică obligația ca procedura relevantă să fie însoțită de suficiente garanții procedurale.

155. La momentul faptelor din prezenta cauză, atât în dreptul intern, cât și în dreptul UE, aceste garanții includeau în mod clar numirea unui reprezentant legal sau a unui tutore legal, accesul la un avocat și participarea informată la procedura de evaluare a vârstei a persoanei a cărei vârstă era pusă la îndoială. Garanțiile instituite de dreptul UE și de dreptul internațional au mers mai departe, impunând o procedură holistică și multidisciplinară de evaluare a vârstei. Curtea salută această evoluție, precum și punerea în aplicare de către autoritățile interne, ca urmare a faptelor din prezenta cauză, a unui sistem juridic care pare să fie pe deplin conform cu standarde internaționale mai înalte.

156. În ceea ce privește situația reclamantului, este la fel de adevărat că acesta nu a beneficiat de garanțiile procedurale minime și că plasarea sa într-un centru de primire pentru adulți, pentru o perioadă mai mare de patru luni, i-a afectat cu siguranță dreptul la dezvoltare personală și dreptul de a stabili și dezvolta relații cu alte persoane. Acest lucru ar fi putut fi evitat dacă reclamantul ar fi fost plasat într-un centru specializat sau într-o familie gazdă. Aceste măsuri, care sunt mai favorabile interesului superior al copilului, garantat de articolul 3 din Convenția cu privire la drepturile copilului (*ibid.*, pct. 83), au fost luate în considerare și, în cele din urmă, puse în aplicare de autoritățile naționale, dar abia după o perioadă considerabilă de timp, ca urmare a aplicării art. 39.

157. În aceste condiții, Curtea concluzionează că, în prezenta cauză, autoritățile nu au acționat cu o diligență rezonabilă și, prin urmare, nu și-au respectat obligația pozitivă de a garanta dreptul reclamantului la respectarea vieții sale private. În consecință, a fost încălcat art. 8 din Convenție.

D. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 3 din Convenție

158. Reclamantul s-a plâns, de asemenea, cu privire la condițiile în care a fost găzduit în centrul de primire din Cona. El a susținut că centrul era supraaglomerat și destinat exclusiv adulților. El s-a plâns, de asemenea, de lipsa unor dotări de bază, cum ar fi existența unui sistem de încălzire adecvat și disponibilitatea apei calde, precum și de lipsa accesului la îngrijiri medicale. Reclamantul s-a plâns, de asemenea, de lipsa asistenței psihologice și juridice și de numărul insuficient de angajați ai centrului și de interpreți.

159. El a invocat art. 3 din Convenție, care prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

1. Argumentele părților

(a) Reclamantul

160. Reclamantul și-a reiterat plângerile, întemeindu-se pe probele furnizate. De asemenea, a observat că Guvernul nu a contestat afirmațiile sale cu privire la condițiile de primire din centrul Cona, care erau susținute de probele prezentate.

(b) Guvernul

161. Guvernul a declarat că centrele de primire din regiunea Veneto găzduiau 8% dintre migranții care intrau în stat. Pentru a face față fenomenului migrației în masă, Cona, o fostă unitate militară, a fost transformată într-un centru de primire a migranților în iulie 2015.

162. Ulterior, au fost realizate renovări structurale în ceea ce privește sistemul de încălzire și de alimentare cu apă caldă, dotările cantinei, activitățile educaționale și asistența medicală. În acest sens, s-a ajuns la un acord cu Crucea Roșie italiană pentru furnizarea unui serviciu adecvat de asistență medicală, prin asigurarea a șaisprezece vizite medicale specializate în fiecare zi, dar și a asistenței psihologice, precum și prin repartizarea a paisprezece medieri culturali. În plus, migranții puteau beneficia de o conexiune la internet wireless și puteau avea acces la două lăcașuri de cult și o zonă dedicată activităților sportive și recreative.

163. Guvernul a subliniat, de asemenea, că reclamantului i-a fost pus la dispoziție un card de sănătate și că acesta a putut beneficia de asistență medicală gratuită. Acesta a susținut că în centrul de primire Cona erau condiții structurale, sanitare și de siguranță adecvate.

2. Observațiile terților intervenienți**(a) Centrul AIRE, Consiliul Olandez pentru Refugiați și Consiliul European pentru Refugiați și Exilați (ECRE)**

164. Acești terți au subliniat drepturile fundamentale recunoscute solicitanților de azil minori în ceea ce privește condițiile de primire, făcând referire la vulnerabilitatea minorilor neînsoțiți și la principiul interesului superior al copilului.

(b) Apărătorul Drepturilor (Défenseur des droits)

165. Făcând referire la jurisprudența Curții [*Tarakhel împotriva Elveției* (MC), nr. 29217/12, CEDO 2014, și *Mubilanzila Mayeka și Kaniki Mitunga*, citată anterior], acest terț a subliniat că statele trebuie să ofere minorilor neînsoțiți condiții de primire adaptate nevoilor lor.

3. Motivarea Curții**(a) Cu privire la admisibilitate**

166. Curtea observă că acest capăt de cerere nu este nici vădit nefondat, nici inadmisibil pentru alte motive enumerate la art. 35 din Convenție. Prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil.

(b) Cu privire la fond**(i) Principii generale**

167. Principiile generale aplicabile tratamentului persoanelor luate în custodie publică legată de imigrație sunt prezentate în detaliu în hotărârile *M.S.S. împotriva Belgiei și Greciei* (citată anterior, pct. 216-222), *Tarakhel* [citată anterior, pct. 93-99, CEDO 2014 (extrase)] și *Khlaifia și alții împotriva Italiei* [(MC), nr. 16483/12, pct. 158-69, 15 decembrie 2016]. În special, condițiile de primire a copiilor care solicită azil trebuie să fie adaptate vârstei lor, pentru a garanta că aceste condiții nu creează o situație de stres și de anxietate pentru aceștia, care să aibă consecințe deosebit de traumatice. În caz contrar, condițiile în cauză ar atinge pragul de gravitate necesar pentru a intra sub incidența interdicției prevăzute la art. 3 din Convenție [a se vedea *Tarakhel*, citată anterior, pct. 119, CEDO 2014 (extrase)].

168. Curtea reiterează că art. 3 din Convenție nu prevede excepții. Această interdicție absolută a torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante arată că art. 3

consacră una dintre valorile fundamentale ale societăților democratice care alcătuiesc Consiliul European (a se vedea *Soering împotriva Regatului Unit*, 7 iulie 1989, pct. 88, seria A nr. 161).

169. Pentru a intra sub incidența art. 3, relele tratamente trebuie să atingă un nivel minim de gravitate, a cărui apreciere depinde de toate circumstanțele cauzei, în special de natura și contextul tratamentului, de modul în care a fost aplicat, de durata acestuia, de efectele sale fizice sau psihice și, în unele cazuri, de sexul, vârsta și starea de sănătate a victimei (a se vedea, printre altele, *Raninen împotriva Finlandei*, 16 decembrie 1997, pct. 55, *Culegere* 1997-VIII).

170. Făcând referire în mod specific la copii, Curtea a constatat, în mai multe rânduri, o încălcare a art. 3 din Convenție, din cauza plasării minorilor însoțiți și neînsoțiți în centre pentru migranți (în unele cazuri, aceștia au fost plasați în centre de detenție administrativă).

171. În ceea ce îi privește pe copiii însoțiți, Curtea atrage atenția asupra următoarelor cauze: *Muskhadzhiyeva și alții împotriva Belgiei* (nr. 41442/07, pct. 55-63, 19 ianuarie 2010); *Kanagaratnam împotriva Belgiei* (nr. 15297/09, 13 decembrie 2011); *Mahmundi și alții împotriva Greciei* (nr. 14902/10, pct. 72-74, 31 iulie 2012); *Popov împotriva Franței* (nr. 39472/07 și 39474/07, pct. 91-103, 19 ianuarie 2012); *A.B. și alții împotriva Franței* (nr. 11593/12, pct. 107-115, 12 iulie 2016); *R.R. și alții împotriva Ungariei* (nr. 36037/17, pct. 58-65, 2 martie 2021); *M.H. și alții împotriva Croației* (nr. 15670/18 și 43115/18, pct. 183-204, 18 noiembrie 2021) și *N.B. și alții împotriva Franței* (nr. 49775/20, pct. 47-53, 31 martie 2022).

172. În ceea ce îi privește pe minorii neînsoțiți, Curtea face referire la următoarea jurisprudență: *Mubilanzila Mayeka și Kaniki Mitunga* (citată anterior, pct. 50-59); *Rahimi împotriva Greciei* (nr. 8687/08, pct. 95-96, 5 aprilie 2011); *Abdullahi Elmi și Aweys Abubakar împotriva Maltei* (nr. 25794/13 și 28151/13, pct. 111-115), 22 noiembrie 2016; *S.F. și alții împotriva Bulgariei* (nr. 8138/16, pct. 78-83, 7 decembrie 2017); *Khan împotriva Franței* (nr. 12267/16, pct. 92-95, 28 februarie 2019); *Sh.D. și alții împotriva Greciei, Austriei, Croației, Ungariei, Macedoniei de Nord, Serbiei și Sloveniei* (nr. 14165/16, pct. 52-62, 13 iunie 2019) și *Moustahi împotriva Franței* (nr. 9347/14, pct. 65-67, 25 iunie 2020).

173. De asemenea, este important să se țină seama de faptul că vulnerabilitatea extremă a unui copil este factorul decisiv și prevalează asupra considerentelor legate de statutul său de imigrant ilegal (a se vedea *Mubilanzila Mayeka și Kaniki Mitunga*, citată anterior, pct. 55). Copiii au nevoi specifice care sunt legate nu numai de vârsta lor și de lipsa lor de independență, ci și de statutul lor de solicitant de azil. Curtea a observat, de asemenea, că, în Convenția cu privire la drepturile copilului (a se vedea supra, pct. 57), statele sunt încurajate să ia măsuri adecvate pentru a se asigura că un copil care dorește să obțină statutul de refugiat beneficiază de protecție și de asistență umanitară, indiferent dacă este singur sau însoțit de părinții săi (a se vedea, în acest sens, *Popov*, pct. 91, și *Tarakhel*, pct. 99, ambele citate anterior).

(ii) *Aplicarea acestor principii în prezenta cauză*

174. Curtea observă, în primul rând, că reclamantul a furnizat o serie de probe în susținerea afirmațiilor sale. În special, acesta a prezentat o întrebare parlamentară adresată de un membru al parlamentului în urma unei vizite efectuate în centrul Cona la 16 noiembrie 2016, precum și raportul organizației neguvernamentale *Associazione Giuristi Democratici* cu privire la vizita sa în centrul din Cona la 4 ianuarie 2017. Aceste documente au confirmat informațiile referitoare la supraaglomerarea din centru, la numărul insuficient de personal și la dificultățile legate de accesul la îngrijiri medicale (a se vedea supra, pct. 22 și urm.).

175. Guvernul, la rândul său, nu a contestat informațiile și cifrele prezentate de reclamant și s-a limitat să afirme că, în centrul de primire, au fost realizate renovări în ceea ce privește sistemul de încălzire și de alimentare cu apă caldă și îmbunătățiri în privința serviciilor cantinei, a activităților educaționale și recreative și a serviciilor de asistență medicală și a fost suplimentat personalul (în special psihologi și mediatori culturali).

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

176. Cu toate acestea, Curtea observă că Guvernul nu a demonstrat că aceste îmbunătățiri au avut loc înainte de sosirea reclamantului în Cona și că necesitatea unor astfel de intervenții confirmă mai degrabă insuficiența anterioară a serviciilor și a dotărilor din perioada șederii reclamantului în acest centru.

177. În plus, Curtea reiterează că, deși a declarat că era minor, reclamantul a fost găzduit în centrul de primire pentru adulți din Cona.

178. Odată ajuns acolo, acesta a fost supus unei proceduri de evaluare a vârstei, cu privire la care Curtea a constatat că s-a desfășurat cu încălcarea art. 8 din Convenție (a se vedea supra, pct. 151; a se deosebi de *Aarabi împotriva Greciei*, nr. 39766/09, pct. 43-45, 2 aprilie 2015).

179. În urma acestei proceduri, s-a concluzionat că reclamantul era adult și a fost ținut în centrul Cona mai mult de patru luni, până când, ca urmare a deciziei Curții de aplicare a art. 39 din Regulamentul Curții, autoritățile italiene au dispus imediat transferul acestuia într-un centru pentru migranți minori.

180. În opinia Curții, aceste circumstanțe sunt problematice în sine din perspectiva demnității și vulnerabilității reclamantului.

181. Curtea este sensibilă la argumentul Guvernului potrivit căruia centrul din Cona, o fostă unitate militară, a fost transformat într-un centru de primire a migranților pentru a face față fenomenului migrației în masă. În această privință, trebuie subliniat faptul că, în perioada în care au avut loc faptele din prezenta cauză, numărul minorilor neînsoțiți care au sosit în Italia a crescut dramatic (a se vedea supra, pct. 126).

182. Cu toate acestea, Curtea nu poate decât să reitereze jurisprudența sa consacrată potrivit căreia, având în vedere caracterul absolut al art. 3, dificultățile care decurg din creșterea aflului de migranți și de solicitanți de azil, în special pentru statele aflate la frontierele externe ale Uniunii Europene, nu exonerează statele membre ale Consiliului Europei de obligațiile care le revin în temeiul acestei dispoziții [a se vedea *M.S.S. împotriva Belgiei și Greciei*, citată anterior, pct. 223; *Hirsi Jamaa și alții împotriva Italiei* (MC), nr. 27765/09, pct. 122, CEDO 2012; și *Khlaifia*, citată anterior, pct. 184; a se deosebi de *J.R. și alții împotriva Greciei*, nr. 22696/16, pct. 137, 25 ianuarie 2018].

183. Prin urmare, având în vedere durata și condițiile șederii reclamantului în centrul de primire pentru adulți din Cona, Curtea concluzionează că acesta a fost supus unor tratamente inumane și degradante și că a fost încălcat art. 3 din Convenție.

E. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 13 din Convenție coroborat cu art. 3 și 8

184. În sfârșit, reclamantul s-a plâns că nu a beneficiat de o cale de atac efectivă în temeiul dreptului italian, prin intermediul căreia să își formuleze plângerile în temeiul art. 3 și 8 din Convenție. El a invocat art. 13 din Convenție, care prevede:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de [...] Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

1. Argumentele părților

(a) Reclamantul

185. Reclamantul a afirmat că sistemul juridic italian nu a pus la dispoziție nicio cale de atac efectivă pentru a formula plângeri cu privire la condițiile de primire a solicitanților de azil sau la caracterul adecvat al unui anumit centru de primire. În plus, el nu a avut acces la nicio informație juridică.

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

186. De asemenea, a declarat că nu i-au fost comunicate rezultatele procedurii de evaluare a vârstei și că nu a fost pronunțată nicio hotărâre judecătorească în cauza sa. În plus, a subliniat că Guvernul nu a indicat nicio cale de atac internă care ar fi fost eficientă în cazul său.

187. În ceea ce privește condițiile de primire, reclamantul a observat că exista posibilitatea de a formula o cerere în fața instanțelor administrative, în temeiul articolului 15 din Decretul legislativ nr. 142 din 2015, dar numai în măsura în care se referea la refuzul plasării sale într-un centru de primire.

188. Reclamantul a susținut, de asemenea, că a fost depusă o cerere în atenția instanței de tutelă din Veneția, dar că nu a primit nicio informație cu privire la rezultatul acesteia.

(b) Guvernul

189. În ceea ce privește condițiile de primire din centrul Cona, Guvernul a argumentat, în general, că reclamantul a dispus de o serie de măsuri juridice, administrative și sanitare menite să îi ofere protecție. Acesta a susținut, de asemenea, că reclamantului i-a fost pus la dispoziție un card de sănătate.

190. Observațiile Guvernului cu privire la acest aspect sunt prezentate la punctul 104 și următoarele de mai sus.

191. Acesta a concluzionat afirmând că dreptul reclamantului la o cale de atac efectivă în ceea ce privește art. 3 și 8 din Convenție a fost respectat.

2. Motivarea Curții

(a) Cu privire la admisibilitate

192. Curtea observă că acest capăt de cerere nu este nici vădit nefondat, nici inadmisibil pentru alte motive enumerate la art. 35 din Convenție. Prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil.

(b) Cu privire la fond

3. Motivarea Curții

(a) Principii generale

193. Art. 13 din Convenție garantează disponibilitatea, la nivel național, a unei căi de atac pentru punerea în aplicare a substanței drepturilor și libertăților prevăzute de Convenție, indiferent sub ce formă sunt protejate acestea. Efectul acestei dispoziții este, astfel, cel de a impune asigurarea unei căi de atac interne care să permită examinarea fondului unei „plângeri întemeiate” în conformitate cu Convenția și acordarea unei reparații corespunzătoare.

194. Întinderea obligațiilor pe care le au statele contractante în temeiul art. 13 variază în funcție de natura plângerii reclamantului. Cu toate acestea, calea de atac impusă de art. 13 trebuie să fie „efectivă” în practică, precum și în drept. Caracterul „efectiv” al unei „căi de atac” în sensul art. 13 nu depinde de certitudinea unui rezultat favorabil reclamantului. Nici „autoritatea” la care se face referire în această dispoziție nu trebuie să fie neapărat o autoritate judiciară; dar dacă nu este așa, competențele sale și garanțiile pe care le oferă sunt relevante pentru a determina dacă calea de atac în fața acesteia are caracter efectiv.

195. De asemenea, chiar dacă o singură cale de atac nu îndeplinește în totalitate cerințele art. 13, ansamblul căilor de atac prevăzute de dreptul intern poate face acest lucru [a se vedea, printre multe altele, *Kudła împotriva Poloniei*, (MC), nr. 30210/96, pct. 157, CEDO 2000-XI; *Hirsi Jamaa și alții*, citată anterior, pct. 197; și *Khlaifia și alții*, citată anterior, pct. 268].

(b) Aplicarea acestor principii în prezenta cauză

196. Făcând referire la concluziile de mai sus (a se vedea supra, pct. 151 și 183), Curtea consideră în primul rând că reclamantul are în mod clar o plângere întemeiată în conformitate cu Convenția. Prin urmare, art. 3 este aplicabil în speță.

197. În continuare, aceasta observă că Guvernul nu a indicat nicio cale de atac specifică, prin care reclamantul ar fi putut să se plângă de condițiile în care a fost găzduit în centrul de primire din Cona.

198. În plus, trebuie să se observe că acele căi de atac menționate de Guvern cu referire specifică la procedura de evaluare a vârstei reclamantului (a se vedea supra, pct. 45 și articolul 6 alineatul 3 din Decretul Președintelui Consiliului de Miniștri nr. 234 din 2016, de la pct. 55 de mai sus) s-au dovedit a fi ineficiente în speță (a se vedea concluzia Curții referitoare la excepția ridicată de Guvern cu privire la neepuizarea căilor de atac interne, supra, pct. 104 și urm.).

199. Rezultă că a fost încălcat art. 13 coroborat cu art. 3 și 8 din Convenție.

III. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

200. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

201. Reclamantul a solicitat 45 000 de euro (EUR) cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral.

202. Guvernul a contestat această pretenție.

203. Având în vedere suferința și frustrarea îndurate de reclamant ca urmare a încălcărilor sus-menționate ale Convenției, Curtea îi acordă 7 500 EUR cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral.

B. Cheltuieli de judecată

204. Reclamantul a solicitat 21 210,93 EUR pentru cheltuielile de judecată efectuate în cadrul procedurii în fața Curții.

205. Guvernul a contestat pretențiile reclamantului.

206. În conformitate cu jurisprudența Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea cheltuielilor de judecată numai în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În prezenta cauză, ținând seama de documentele de care dispune și de criteriile menționate anterior, Curtea consideră că este rezonabil să acorde reclamantului suma de 4 000 EUR pentru cheltuielile de judecată efectuate în cadrul procedurii în fața Curții.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *decide* scoaterea de pe rol a capătului de cerere formulat de domnul Moussa Camara;
2. *declară* admisibile celelalte capete de cerere;

HOTĂRÂREA DARBOE ȘI CAMARA ÎMPOTRIVA ITALIEI

3. *hotărăște* că a fost încălcat art. 8 din Convenție;
4. *hotărăște* că a fost încălcat art. 3 din Convenție;
5. *hotărăște* că a fost încălcat art. 13 din Convenție coroborat cu art. 3 și art. 8 din Convenție;
6. *hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, domnul Ousainou Darboe, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume:
 - (i) 7 500 EUR (șapte mii cinci sute de euro) pentru prejudiciul moral, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit;
 - (ii) 4 000 EUR (patru mii de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată de reclamant cu titlu de impozit;
 - (b) că, de la expirarea termenului de trei luni menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată anuală egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale;
7. *respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 21 iulie 2022, în temeiul art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din Regulamentul Curții.

Renata Degener
Grefier

Marko Bošnjak
Președinte